

Vergaderjaar 2007–2008

31 288

Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid

Nr. 38

VERSLAG VAN EEN NOTAOVERLEG

Vastgesteld 3 september 2008

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft op 2 juli 2008 overleg gevoerd met minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de **strategische agenda hoger onderwijs**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De plaatsvervangend voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Jan de Vries

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Van de Camp (CDA), voorzitter, Depla (PvdA), Slob (ChristenUnie), Remkes (VVD), Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Aptroot (VVD), Leerdam (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma (PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Jasper van Dijk (SP), Besselink (PvdA), De Rooij (SP), Ouweland (PvdD) en Dibi (GroenLinks).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Ferrier (CDA), Gill'ard (PvdA), Anker (ChristenUnie), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Schinkelshoek (CDA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Van Dijken (PvdA), Hamer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Ten Broeke (VVD), Leijten (SP), Bouchibti (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD), Peters (GroenLinks) en Vietsch (CDA).

Stenografisch verslag van een notaoverleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Woensdag 2 juli 2008

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Jan de Vries

Aanwezig zijn 8 leden der Kamer, te weten:

Anker, Besselink, Bosma, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Jan Jacob van Dijk, Jasper van Dijk en Jan de Vries,

en de heer Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan de orde is de behandeling van:

- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 20 december 2007 inzake het Hoogste Goed, strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid en Kennis in Kaart (31288, nr. 17);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 28 januari 2008 inzake Samenwerkingsprotocol Inspectie-NVAO (30183, nr. 20);
- Advies Onderwijsraad: "Richtpunten bij onderwijsagenda's: Een commentaar op de uitgebrachte beleidsagenda's voor de onderwijssectoren, de beroepsgroep en een leven lang leren" (31332, nr. 4);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 12 juni 2008 inzake afschrift van de brief aan universiteiten en hogescholen over collegegeld in bijzondere omstandigheden (31288, nr. 30);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 13 juni 2008 inzake voortgangsrapportage 2008 van Het Hoogste Goed, strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid (31288, nr. 31);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 16 juni 2008 inzake beleidsdoorlichting "Jonge en talentvolle onderzoekers" (31511, nr. 1);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 7 februari 2008 inzake het inspectierapport "Aandacht voor allochtone studenten in het hoger onderwijs" (31288, nr. 20);
- de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Onderwijs d.d. 3 juni 2008 inzake aanwending van de extra middelen voor allochtone studenten in het hoger onderwijs (31288, nr. 28).

De **voorzitter**: Ik open deze vergadering van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en heet u allen hartelijk welkom, in het bijzonder de minister en zijn ambtenaren. Wij hebben vandaag een nota-overleg met de minister over de strategische agenda hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid. Het woord is aan de heer Bosma.

De heer **Bosma** (PVV): Ooit las ik op een toilet: "In der Beschränkung zeigt sich der Beschränker", vrij naar Goethe. Dat was in café De Doffer, het staat er nog. Om te beginnen hiep hiep hoera voor deze minister dat hij zich niet laat chanteren door grootmoefti Doekle Terpstra. Deze minister heeft een miljard bij elkaar gesprokkeld voor hogere salarissen. Een enorme prestatie en goed voor het onderwijs. Vervolgens vonden er gesprekken plaats met diverse poldermodelleiders, waaronder deze Terpstra. Het kwam tot een akkoord. Wij herinneren ons de tv-beelden met bloemen en champagne. Je zou zeggen "een man een man, een woord een woord", maar er wordt nu volop gedraaid en dat is jammer. Mijn strategische agenda voor het hoger onderwijs zou zijn: laat Doekle Terpstra in zijn sop gaarkoken. Wij zagen al rondom de politie-cao's dat deze man poseerde als de grote probleemoplosser, maar nadat hij alle talkshows had bezocht, bleek er helemaal geen akkoord te zijn, en betrokkenen vertelden waaruit de onderhandelingsgave van deze Terpstra nu eigenlijk bestond. Hij ging op zijn knieën met het verzoek of de bonden alsjeblieft wilden tekenen. Ik ben benieuwd in dit snel oplopende conflict of ook het CDA de zijde kiest van deze coalitieminister, en Doekle Terpstra als een baksteen laat vallen. Terpstra gaat ten slotte eens ooit benoemen en bouwen, dus een baksteen is dan zo gek nog niet.

De **voorzitter**: Misschien mag ik u er aan herinneren dat wij vandaag overleg hebben over de nota van het kabinet over de strategische agenda hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid en dat uw prachtige woorden, nu al uitgesproken, niet voorwerp van overleg kunnen zijn, omdat wij hier niet spreken over het actieplan LeerKracht van Nederland of andere zaken die samenhangen met cao-besprekingen. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Ik zal onmiddellijk mijn leven beteren.

De vraag is wel wat wij aan moeten met zoiets als de HBO-raad, waar Doekle Terpstra immers voorzitter van is. Wat heeft zo'n instituut nu eigenlijk bijgedragen aan een beter hoger beroepsonderwijs? Het Nieuwe Leren/competentiegericht onderwijs neemt hand over hand toe. Weinig uren, veel projecten en nog steeds eindeloos gepraat over persoonlijke ontwikkelingsplannen en reflecteren op eigen gedrag. Vooral de eerstegraads lerarenopleidingen kunnen er wat van, in plaats van het bijbrengen van de kennis die nodig is in de onderbouw van vwo/havo kwebbelt men door over persoonlijke ontwikkelingsplannen, en noemt men dat vervolgens competentiegericht onderwijs.

Het is de stellige overtuiging van mijn fractie dat de uitval in de eerste jaren niet alleen te wijten is aan een verkeerde studiekeuze, maar ook aan de didactiek, het Nieuwe Leren, dat men ook wel "competentiegericht onderwijs" noemt. Heel veel van die uitval is te wijten aan deze didactiek.

Het hbo-diploma moet ergens voor staan, maar het staat onvoldoende ergens voor als er niet heldere minimum-eindeisen zijn. De overheid moet daar helder in zijn en duidelijk maken wat aan het eind van de rit verwacht kan worden. Gelukkig zijn er hbo-directeuren die op eigen initiatief doen wat Doekle Terpstra al die jaren heeft verzuimd, namelijk meer les laten geven. Mijn tweede hiep hiep hoera van vandaag betreft daarom Geert Dales van INHOLLAND. Hij kondigt aan: meer les en volop intakegesprekken. De voornemens zijn in ieder geval goed.

Op de pabo's is de situatie waarschijnlijk het meest alarmerend. De AVS, de vereniging van school-directeuren, vindt zelfs dat alle pabo's dicht moeten. Het niveau is te laag, basisscholen klagen over het gebrek aan algemene ontwikkeling. Te veel heerst de alles-is-leukcultuur, met weinig harde eisen. Let wel, dit zijn de hoofden van de basisscholen, dus de toekomstige leidinggevendenden. De aanmeldingen voor de pabo lopen ook terug, zelfs met 11%. Dat is op termijn een verlies van vele duizenden docenten.

Het wordt tijd voor een soort deltaplan om de pabo's weer op de rails te helpen. Daarbij moet de vakinhoud weer centraal staan en niet de didactiek. De pendule is langzaam die kant op aan het zwaaien, maar het kan nog veel harder. Daarbij moet de pabo's verboden worden om te sjoemelen, bijvoorbeeld met de taaltoets na één jaar. Nu zien wij in de regio Rotterdam dat de ene pabo hiermee wil stoppen, terwijl de andere deze toets wil handhaven. Gevolg: bij de handhavende pabo daalt vervolgens het aantal inschrijvingen. Calculerende studenten gaan shoppen en kiezen blijkbaar de weg van de minste weerstand.

Graduate schools zijn op zichzelf een goede ontwikkeling om toponderzoekers te binden en perspectief te bieden, maar de budgettering oogt mager. Fundamenteel onderzoek is cruciaal, maar waar is dan die 1 mln. voor de graduate schools voor bedoeld? Daarvan kun je hooguit een faxapparaat en wat kantoorruimte huren. De VSNU en NWO willen elkaar nog wel eens in de haren vliegen. Dat begrijp ik. Zij strijden tenslotte beide om hetzelfde budget. Hoe staat de minister bijvoorbeeld tegenover de claim van de VSNU dat NWO de neiging heeft vooral onderzoek te steunen waarvan de kwaliteit reeds bewezen is? Aldus de heer Noorda van de VSNU. De commissie-Bakker, die over vijftig minuten van start gaat in een andere zaal in dit gebouw, wijdt ook

aandacht aan onderwijs en pleit bijvoorbeeld voor strenge selectie plus collegegelddifferentiatie. In de nota van de minister vinden wij daarvan weinig terug. Hoe staat hij tegenover de uitkomsten van de commissie-Bakker?

Behalve over de nota praten wij vandaag over een serie allochtone knuffelprojecten. Het is pijnlijk, vast te stellen hoezeer Nederland al in de buidel heeft moeten tasten voor de multiculturele samenleving. De extra uitkeringen, extra kosten voor criminaliteit, de gestegen woningprijs door de massa-immigratie, een extra beroep op onderwijs en gezondheidszorg, de multikul kost ons klauwen met geld. Maar wij zijn er nog niet, wij moeten dan ook nog betalen voor allerlei allochtonenprojecten in het hoger onderwijs. Vreemd, je hoort linkse mensen altijd zeggen dat afkomst er niet toe doet, maar als de subsidiekraan open moet, geldt blijkbaar een heel ander verhaal.

Ronduit stuitend is de discriminerende opzet van allerlei projecten. Alleen allochtonen mogen meedoen aan een wedstrijd waarbij zij een reis naar Californië kunnen winnen. Niet de mensen die Nederland hebben opgebouwd, niet Henk en Wim. En de minister zit stralend op de eerste rij om de prijs uit te reiken. Zou de minister ook op de eerste rij hebben gezeten als je een prijs krijgt mits je autochtoon bent, of niet-joods, of blank? O nee, natuurlijk niet, dan is het discriminatie, stom, stom, stom.

De heer **Dibi** (GroenLinks): U wijst er altijd op dat er bij bepaalde groepen in de samenleving een oververtegenwoordiging in allerlei probleemstatistieken is, en dat je daarin misschien ook een inhaalslag zal moeten maken. Nu hebben wij specifiek beleid op het gebied van allochtonen. Mijn fractie is er voorstander van om ook specifiek beleid te voeren voor studenten met een handicap. Vindt u dat er een specifieke oplossing moet zijn voor studenten met specifieke problemen, of zegt u daar ook van dat we dat niet moeten doen omdat er algemeen beleid is voor alle studenten?

De heer **Bosma** (PVV): Ik weet niet precies op welk beleid u doelt van uw fractie. Ik zal er met belangstelling naar kijken. Toevallig is gisteren de motie-Heijnen ter stemming gekomen over streefcijfers met betrekking tot gehandicapten in overheidsdienst. Daar hebben wij voor gestemd. Dus als uw plannen, die ik niet ken, in het verlengde daarvan liggen of dezelfde geest ademen, zullen wij daar meer dan welwillend naar kijken.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Vindt u dat er specifiek beleid kan worden gevoerd als er specifieke problemen zijn binnen een groep? Als u nu specifiek beleid voor allochtonen afwijst, wijst u dat dan ook af voor studenten met een handicap?

De heer **Bosma** (PVV): Nee.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. De commotie die is ontstaan rond het actieplan LeerKracht hangt samen met de afspraken in de strategische agenda, want de ambities rond de aanpak van de schooluitval hangen natuurlijk ook samen met de investeringen in docenten, bijvoorbeeld in het hbo. Hoe zit het precies? Wat is er aan de hand? Ik heb om een brief gevraagd, en

misschien komt er nog een debat. Maar wat is er volgens de minister precies aan de hand?

De voorzitter: U hebt deze woorden nu uitgesproken. Ik stel voor dat de minister daar nu niet op reageert. Het staat mij bij dat u tijdens de regeling van werkzaamheden om een brief hebt gevraagd. Die brief is nog niet ontvangen, maar misschien inmiddels al wel verstuurd. Na ontvangst zal de Kamer daarvoor zelf de procedure bepalen, maar wij spreken daar niet over in dit overleg. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Jasper van Dijk (SP): Ik vraag dan of de minister kan aangeven of er een verband is tussen de aanpak van de uitval in het hoger onderwijs en het investeren in docenten.

Over de meerjarenafspraken met de koepelorganisaties zijn heldere doelen geformuleerd met afrekenbare afspraken. De uitval moet tot 2011 gehalveerd worden. Met de HBO-raad is afgesproken om 70% van de docenten in 2014 over een mastergraad te laten beschikken. Dat is ambitieus. Dit zijn op zichzelf goede doelstellingen, maar deze afspraken moeten nog wel binnengehaald worden en daarvoor zijn investeringen nodig, en een uitstekende begeleiding.

De afgelopen maand is bijvoorbeeld ook een brief binnengekomen van scholieren- en studentenorganisaties met een resolutie. Ook zij roepen op tot aanpak van de uitval, meer voorlichting over de vervolgstudies en meer meeloopdagen, bijvoorbeeld door lijsten te maken van studenten die nieuwkomers kunnen rondleiden. Ik heb hierover ook om een brief gevraagd. Misschien kan de minister zeggen hoe het ervoor staat.

Het contact tussen student en docent moet echt beter. Uit een steekproef van de LSVB blijkt dat 65% van de studenten maar eens per jaar of minder contact heeft met de studiebegeleider. De minister is het ermee eens dat er intensieve studiebegeleiding moet komen, maar die is er nog niet. Wat gaat de minister concreet doen om dit te verbeteren? Dit is echt de eerste voorwaarde om de uitval te bestrijden.

Er zit ook een gevaar in al die afspraken met instellingen over uitval. Zij kunnen een perverse prikkel geven om universiteiten en hogescholen zo te bekostigen dat zij eigenlijk alleen nog maar de beste studenten willen binnenhalen. De minder goede studenten zijn dan alleen maar een belemmering om al die prestatieafspraken te halen. Graag een reactie van de minister.

De bindende verwijzing wil de minister al na drie maanden na aanvang van de studie, dus na het eerste tentamen. Dan al een selectie maken, lijkt ons wat vroeg. Er moet op zijn minst een tweede instapmoment zijn. De minister schrijft ook dat hij daar wel naar wil kijken, maar kan hij dit dan ook garanderen?

In een eerder debat hebben wij ook gesproken over university colleges. Hoe staat het met de brief van de minister over de precieze omschrijving van kleinschalig, intensief en residentieel onderwijs? De LSVB wijst er ook terecht op dat er zonder een goede afbakening wildgroei ontstaat, waarbij instellingen overal een soort super-colleges kunnen neerzetten met een hogere toegangsprijs.

De minister ziet niets in het voorstel van de Onderwijsraad om een commissie in te stellen die het invoeren van kleinschalig onderwijs onderzoekt. Hij zegt dat de

meerjarenafspraken voldoen, maar dat is volgens mij iets anders. Het lijkt mij best goed om te onderzoeken wat de financiële implicaties zijn van meer kleinschalig onderwijs. Dat heeft kosten en baten. Graag krijg ik een reactie van de minister.

Volgens de SER zijn concrete aanknopingspunten ter versterking van de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de strategische agenda ver te zoeken. Komen daar nog voorstellen voor? Bijvoorbeeld in verband met de verwachte lerarentekorten pleit de raad voor het promoten en stimuleren van de mogelijkheid om ook tijdens de bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs een tweedegraads onderwijsbevoegdheid te halen. Hoe ziet de minister dit?

De plannen voor de academieassistenten zijn goed. Over de medezeggenschap wordt in het najaar gesproken.

Hierover is de motie-Leijten aangenomen. Kan de minister al iets zeggen over de onderwerpen rond de opleidingscommissies? Studenten hebben hierin alleen adviesrecht. Wij voelen wel iets voor een instemmingsrecht. Graag krijg ik een reactie van de minister. Hoe zit het met de toezegging rond de accreditatie? De minister heeft gezegd dat studenten zitting mogen nemen in het panel Toets nieuwe opleidingen, en spreekt de hoop uit dat studenten daarvoor beschikbaar zijn. Is dit al uitgewerkt?

De VSNU vraagt zich af of het wel klopt dat de overheidsinvesteringen vanaf 2008 de aanbevolen 63,5 mln. per jaar overstijgen. Ik citeer: "De stijging vanaf 2008 is geen investering maar een verschuiving van geld uit de eerste geldstroom en de smart mix naar de vernieuwingsimpuls. Deze verschuiving heeft veel minder effect dan het lijkt. Daarnaast heeft de afname van de eerste geldstroom directe gevolgen voor het aantal assistenten in opleiding die de universiteiten zelf kunnen aanstellen." Die zorg ziet de SP-fractie ook. Erkent de minister dat het gevaar bestaat dat universiteiten minder aio's aanstellen vanwege de overheveling?

Over wetenschapsfraude publiceerde de Volkskrant een artikel. Het LOWI, het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit, zegt dat er een groot gebrek is aan openbare gegevens over wat er aan de universiteiten gebeurt. Dat geldt ook voor instellingen als het CBS, het KNMI, het RIVM en TNO. De meeste fraudezaken worden intern afgehandeld. Hoe het eraan toegaat, weet bijna niemand. Het LOWI doet de suggestie om te stimuleren dat onderzoekinstellingen zoals het CBS, het KNMI en het RIVM actief naar het LOWI gaan wanneer zich iets van fraude voordoet. Kan de minister dit commitment aan hen vragen? Openbaarheid over alle gevallen van fraude zou ook een goede zaak zijn.

De minister is geen voorstander van verschillende soorten promovendi, schrijft hij. Ik ook niet. Een promovendus dient een volwaardige werknemer van de universiteit te zijn. De zorgen over bursalen en aio's heb ik al eerder aangekaart. De minister vindt het ook merkwaardig dat er verschillende promovendi bestaan, maar hij wil de wet niet veranderen. Hij gaat de vakbonden vragen wat zij ervan vinden. Dat vind ik merkwaardig, want de minister kan zelf duidelijkheid bieden. Het is wat mij betreft te gemakkelijk om dit alleen maar als "merkwaardig" te benoemen. De minister kan dit regelen, ook gelet op de suggestie van het Promovendi Netwerk Nederland PNN. Daar zijn mogelijkheden toe. Het gaat erom dat promovendi goede arbeidsrechtelijke voorwaarden hebben. Bovenal is er

sprake van downgrading van de promovendus bij de instellingen, waarop meer actie gewenst is.

De tweede studie wordt niet meer bekostigd. Hoe verhoudt zich dat tot het pleidooi van de minister voor meer excellentie, beter hoger onderwijs en meer ambitie? Van de studenten moet 10% aan meer dan aan het standaardprogramma voldoen. Waarom worden hier het Honoursprogramma en het Siriusprogramma wel genoemd, maar een tweede studie niet? Waarom moeten gemotiveerde studenten extra betalen?

Wat de studiefinanciering betreft, is het een goed besluit om de afbetaling op vijftien jaar te houden. Dat steunen wij, maar wij hebben wel enkele vragen over leningen. Alles staat of valt met goede voorlichting aan studenten die leningen aangaan bij de IB-Groep. De SP-fractie is voor heldere informatie in één brochure. Hierin moet dan ook staan dat mensen maximaal 11% van hun meerdere inkomen op de aflossingsvrije voet moeten betalen. Kan de minister aangeven hoe hoog die aflossingsvrije voet is? Het stopzetten van de afbetaling geldt wat ons betreft niet automatisch in een tijd waarin je niet kunt aflossen. Wij willen graag de garantie dat de mogelijkheid van stopzetting van de aflossing niet automatisch wordt geactiveerd als je niet kunt aflossen. De SP-fractie wil ook graag meer aandacht voor versneld en eerder aflossen. Nu is het onduidelijk waar de student extra aflossingsbedragen naar toe moet overmaken en hoe het verminderen van de schuld eruitziet.

Wat de kwijtscheldingsprocedure betreft, willen wij weten hoe het zit na vijftien jaar. Gebeurt die kwijtschelding automatisch, of moet de student die actief aanvragen? Wat ons betreft, gebeurt dit automatisch. Over de bijverdiengrens komen veel klachten binnen vanwege vorderingen die niet juist zouden zijn, bijvoorbeeld met € 40 te veel verdienen en € 600 terugbetalen. Dat is tamelijk zuur. Wat vindt de minister van het idee van de SP-fractie om alle studenten in het najaar een brief te sturen met informatie over bijverdiene, zodat hierover helderheid ontstaat?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik ben benieuwd wat de heer Van Dijk vindt van de reactie van de minister, die in zijn nota drie voorstellen heeft uitgewerkt en die tot een conclusie is gekomen. De minister heeft zijn reactie volgens mij dus al gegeven. Ik ben daarom heel benieuwd naar de reactie van de heer Van Dijk op de bijverdiengrens.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Die mogelijkheden heb ik gezien. Het zijn aanvullende vragen die ik stel. Ik zou graag willen dat er voor studenten helderheid bestaat over leningen, want u weet net zo goed als ik dat daarover heel wat onduidelijkheid bestaat.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik vind dit een beetje een vaag antwoord van de heer Van Dijk. Ik ben in het algemeen een helderder antwoord van hem gewend. De minister schetst drie voorstellen en zegt daarvan dat hij toch maar niets gaat doen. De heer Van Dijk wil eigenlijk niet dat de minister iets verandert, maar tegelijkertijd geeft hij aan, het onrechtvaardig te vinden dat mensen zo veel moeten terugbetalen als zij maar weinig verdienen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik stel mijn vraag zoals ik die gesteld heb. Ik wil graag weten hoe de minister dit

ziet. Ik zou willen dat studenten maximale informatie kregen over de situatie waarin zij zitten, want veel studenten zijn niet op de hoogte van het feit dat zij de bijverdiengrens naderen en vervolgens met een harde terugbetalingsregeling worden geconfronteerd.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Ik besteed aandacht aan de drie belangrijke uitgangspunten van de PvdA-fractie voor hoger onderwijs, te weten de kwaliteit, de toegankelijkheid en de emancipatiedoelstelling. De kwaliteit van het hoger onderwijs is een belangrijke pijler om in te investeren. Zoals uit de strategische agenda blijkt, is het beleid van deze minister daarop gericht. Naar enkele punten zijn wij extra benieuwd. Het voorstel om de kwaliteitsindicatoren mee te nemen in de bekostiging van het hoger onderwijs, zoals in de motie-Zijlstra/Besselink gevraagd, zien wij graag tegemoet. De minister geeft aan dat de voorstellen van de commissie-Sorgdrager in september te verwachten zijn. Wij zijn daar positief over gestemd, omdat daaruit interessante ideeën voortkomen, waarmee in Engeland en de Verenigde Staten al ervaring is opgedaan. De transparante voorlichting aan studenten over de daadwerkelijke inhoud van de opleiding die zij gaan volgen, waarover de minister in zijn brief schrijft, vinden wij heel belangrijk met het oog op een goede studiekeuze voor de student. Wij verwachten dan ook dat de minister onderwijsinstellingen hier strikt aan houdt. Het zou wat ons betreft een kwaliteitsindicator kunnen zijn voor instellingen. Hoe gaat de minister nu borgen dat de juiste studiekeuze op het juiste moment wordt begeleid? De PvdA-fractie ziet daarbij een belangrijke rol weggelegd voor de decaan in het voortgezet onderwijs, want daar wordt de keuze gemaakt en eenmaal in de opleiding, is het eigenlijk al een stap te laat. Hoe gaat de minister hier een kwaliteitsstap maken?

Voor de uitwerking van de motie-Besselink over de niet goed, geld teruggarantie en de mede door ons ondertekende motie-Leijten over de medezeggenschap moeten wij nog even wachten. Wij zijn wel benieuwd naar die uitkomsten. Kan de minister al een tipje van de sluier oplichten wat hij hiermee gaat doen? De pilots voor het nieuwe accreditatiesysteem gaan na de zomer van start. Wij krijgen eind 2008 het nieuwe wetsvoorstel. In hoeverre kunnen die resultaten als serieuze input dienen voor het wetsvoorstel? In het voorstel staan maatregelen die de studiefinanciering betreffen. Wij zijn blij met het voorstel dat de minister een inkomensafhankelijke terugbetaling gaat invoeren, een maatregel die de lasten voor ex-studenten op sociale wijze verdeelt over de draagkracht van het inkomen op dat moment. Daarnaast heeft de minister in het notaoverleg van 10 december jongstleden toegezegd, met de studentenbonden te gaan praten over de terugbetaaltermijn van vijftien naar vijftientig jaar. De maatregel was bedoeld als geste aan de studenten, maar werd door deze groep niet overal als zodanig ervaren. Het is een prima interventie dat de minister vervolgens is gaan praten. De fractie van de PvdA kon zich goed vinden in een uitgebreider terugbetaalregime voor de studenten. Ons idee was dat dit de maatregel, met name in de eerste dure jaren na de studie – huis kopen, auto kopen – zou ontlasten, omdat de terugbetaling van de studieschuld over meerdere jaren kan worden uitgesmeerd. De lijn die ook ISO steunt, maar waar de LSVB vanuit een ander perspectief tegen was. Daarom kon tot

onze spijt geen gezamenlijk standpunt ontstaan. De PvdA-fractie respecteert vooralsnog de keuze van de minister om de vijftienjarige terugbetaaltermijn in stand te houden.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Kan mevrouw Besselink uitleggen welk maatschappelijk probleem er wordt opgelost door een aflossingsregeling in het leven te roepen die inkomensgerelateerd is?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Aangezien eigenlijk alle studenten, blijkens het standpunt van zowel ISO als de LSVB, daar erg voor zijn en ik mij goed kan voorstellen dat het heel prettig is om te weten welk deel van je inkomen je kwijt bent aan het terugbetalen van je studieschuld, vind ik het goed om hierover helderheid te verschaffen. Dat vind ik een verbetering ten opzichte van de bestaande regeling, omdat je ineens een veel groter deel van je inkomen moet terugbetalen aan je lening. Het probleem dat wordt opgelost, is dat er een eerlijke verdeling komt over je salarisloop. Dat lijkt mij belangrijk.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Je kunt een vrij omvangrijke schuld voor je kiezen krijgen. Als je een schuld van € 40.000 verdeelt over vijftien jaar, is de schuld per jaar gemiddeld € 3000. Verdeel dat nu eens over het bedrag dat je per maand moet gaan betalen, ofwel € 250, dan is dat niet direct een bedrag dat substantieel hoger is dan de 11% die je zou moeten gaan betalen. Ik vraag mij echt af of wij hier vanuit Den Haag exact dat percentage moeten aangeven. Moeten wij niet ook de vrijheid bij studenten neerleggen? Daarom vraag ik nogmaals welk maatschappelijk probleem wij precies oplossen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik zou aan de heer Van Dijk de wedervraag willen stellen wat erop tegen is.

De **voorzitter**: Dat is niet de bedoeling. U moet een antwoord geven op de vraag van de heer Van Dijk.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik vind het prettig, en de studenten willen dit ook. Het maatschappelijke probleem van de studenten los je op. Het gaat om hun geld, hun salaris. Dus als zij er goede overwegingen voor hebben om het op deze manier te doen – ik begrijp dat heel goed, want dit is ook de manier waarop ik het zou willen – denk ik dat je dit probleem oplost. Als je verderop bent in je carrière en al vijftien jaar werkervaring hebt, is je salaris echt een stuk hoger dan wanneer je net bent begonnen na je studie. Dan moet er van alles gebeuren. Je gaat vanuit je kamer in de studentenhuisvesting naar je eerste huis, dat ingericht moet worden. Er komt een vriendje of vriendinnetje bij. Er moet een auto voor het werk komen. Er moet een nieuwe kledingvoorraad komen voor je baan.

De **voorzitter**: U spreekt uit ervaring. Stopt u maar met uw opsomming.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dus als je in die fase de kosten wat kunt spreiden, lijkt mij dat perfect.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Is dit nu een open vraag aan de minister? Ik hoor de PvdA-fractie wel vaker een

proefballonnetje oplaten. Vervolgens doet de minister het niet, en dan is het ook meteen weer de wereld uit. Of is dit een harde eis?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Het is een voorstel van de minister. Dat is dus een hard voorstel. Het staat in zijn voortgangsrapportage. Daar kan ik mij helemaal in vinden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Is dit de eerste stap in de richting van een academicusbelasting? Of is dit voor u ook het einde?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): U kent onze positie hierin. Volgens mij vraagt u naar de bekende weg. Het afbetalen na je studie vind ik nog steeds een zeer interessante mogelijkheid. Binnen de mogelijkheden die er nu zijn, ben ik dus blij met deze stap.

In diverse passages van de voortgangsrapportage en in zijn reactie op de voorstellen van de Onderwijsraad rept de minister over vervroegde selectie voor het onderste traject en na drie maanden in het eerste jaar. Deze discussie hebben wij ook uitgebreid aan de orde gehad in het AO naar aanleiding van het rapport Wegen voor Talent. In de tekst van de voortgangsrapportage zou echter nog steeds het risico kunnen bestaan van onduidelijkheid over wat die selectie nu precies inhoudt. Mijn collega Jasper van Dijk sprak daar ook al over. Voor de fractie van de PvdA moet volstrekt helder zijn dat wij een bindend studieadvies na drie maanden niet accepteren. Zoals het er nu staat, lezen wij dit als een mogelijkheid om na drie maanden in te stromen in het honourstraject. Wij willen expliciet de toezegging van de minister dat dit de juiste interpretatie is, en dat er dus geen twijfel over mag bestaan dat dit niet een slinkse manier is om een bindend studieadvies na drie maanden in te voeren. Graag krijg ik hierover helderheid van de minister. Ook de zinsnede in de meerjarenafspraken met het hbo geeft hierover niet veel helderheid. Wat bedoelt de minister precies met "in een zo vroeg mogelijk stadium gedurende de propedeuse"? Gaat het echt alleen om de instroom? Daar zijn wij voor, met de kans dat je later een tweede instroommoment hebt. Wij zijn niet voor één instroommoment en een definitieve verwijzing.

In de voortgangsrapportage geeft de minister een uitgebreide inventarisatie van de mogelijkheden om de bijverdiengrens te verruimen, in een overzichtelijke en gedegen weergave van drie opties. De fractie van de PvdA is echter teleurgesteld over de conclusie die de minister hieruit trekt. Hij concludeert namelijk dat het beter is om het te laten zoals het is. Voor ons is onverteerbaar dat een student die € 1 te veel verdient € 951 terug moet betalen, omdat ook het recht voor de ov-kaart voor het hele jaar vervalt. Wij willen hier echt van af. Uit de woorden van de heer Jasper van Dijk begrijp ik dat hij dat niet wil.

Wij zijn ervan overtuigd geraakt dat het volledig afschaffen van de bijverdiengrens te hoge kosten met zich meebrengt, in de orde van grootte van 240 mln. De optie om een glijdende schaal in te voeren, vinden wij het meest charmant. Wij snappen best dat je die 10 mln. aan kosten daarvoor moet invorderen om geen gat in onze begroting te slaan. Maar is het een idee om de bijverdiengrens, die nu op € 12.916,17 ligt, volgend jaar niet te indiceren maar bijvoorbeeld vast te zetten op

€ 13.000, een eenvoudig bedrag dat gemakkelijk te onthouden is? Dit bedrag kunnen wij dan een aantal jaren bevroren, zodat wij de 10 mln. die nodig is om een glijdende schaal in te voeren, kunnen invorderen. Hiermee lossen wij het belangrijke knelpunt op van een grote en oneerlijke terugbetaling, terwijl wij geen onmogelijk gat in onze begroting slaan. Graag krijg ik hierop een reactie van de minister.

Het hoger onderwijs en met name het hbo heeft voor de fractie van de PvdA een belangrijke emancipatietaak, vooral in het hbo zullen de nieuwe eerstegeneratiestudenten worden opgevangen, met name niet-westerse allochtonen. In een eerder stadium had ik hierover graag een apart AO gehad, omdat ik dit een belangrijke maatschappelijke opdracht vind. De hoge uitval onder allochtone studenten doet afbreuk aan die emancipatietaak. Wij willen het talent dat deze doelgroep heeft tot zijn recht laten komen. Onderwijs is dan het beste middel.

Wij moeten dus investeren in deze jongens en meisjes, zodat zij een belangrijke voorbeeldfunctie krijgen. De minister heeft er extra geld voor uitgetrokken en geeft hier extra aandacht aan. Hij heeft afspraken gemaakt met de hbo-instellingen. Wij hebben daarover veel lof gehoord. Ook de onderwijsinstellingen verdienen in dezen een pluim voor de manier waarop zij bijdragen aan de emancipatiedoelstelling. Ik verzoek de minister om de Kamer behalve over de toegezegde procesevaluatie door ECHO te informeren over de harde facts and figures van de uitvalcijfers. Het doel moet zijn dat de uitval voor allochtone studenten niet meer verschilt van de gemiddelde uitvalcijfers.

De heer **Bosma** (PVV): Nog niet zo lang geleden heeft mevrouw Besselink mijn fractieleider uitgemaakt voor "racist".

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ook!

De heer **Bosma** (PVV): Ja, jij ook, maar jij doet het elke week! De opmerking van mevrouw Besselink geeft aan dat de PvdA-fractie niet zozeer een electoraal probleem heeft als wel een intellectueel probleem. Het is ook een beetje gek, want mijn fractieleider heeft zich nooit uitgelaten over welk ras dan ook. Mevrouw Besselink sprak over ECHO, dat ook een prijs kent, de ECHO Award. Je kunt alleen zo'n reisje winnen naar Californië als je een niet-westerse allochtoon bent. Vindt mevrouw Besselink dit ook racisme of discriminatie?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dat vind ik doelgroepenbeleid.

De heer **Bosma** (PVV): Het is in ieder geval niet de doelgroep waar de PvdA-fractie vroeger voor opkwam, want die mensen hebben de PvdA-fractie gelukkig in de steek gelaten.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ten aanzien van de meerjarenafspraken met de VSNU en het hbo valt op dat er vooral afspraken zijn gemaakt over het terugdringen van de uitval in het tweede en het derde jaar, terwijl de echte uitdaging natuurlijk in het eerste jaar ligt. Daarom moet de grootste moeite worden gedaan om de studenten die dreigen uit te vallen binnenboord te houden. Welke afspraken zijn er gemaakt om dat eerste

jaar te versterken? Alleen afspraken over een goede doorverwijzing zijn voor mij te gering. Zijn er bijvoorbeeld ook afspraken gemaakt over het minimale aantal contacturen?

Hoe gaat de minister de afspraken monitoren, aangezien niet alle afspraken even SMART geformuleerd zijn? Op welke wijze krijgen wij bij evaluatie van de afspraken de gegevens en hoe gaat de minister die gegevens verzamelen om tot een oordeel te komen?

Ten aanzien van de studievoortgangsgesprekken tussen instellingen en studenten vinden wij de houding van de minister iets te vrijblijvend. Met name de veronderstelling dat de student maar een gesprek moet vragen als hij daaraan behoefte heeft, lijkt mij een brug te ver. Deze mogelijkheid moet niet alleen openstaan voor de assertieve student, maar ook de minder assertieve student moet hierop terug kunnen vallen. De vorm van het functioneringsgesprek kan per instelling verschillen, maar de mogelijkheid ertoe moet gegarandeerd zijn. Complimenten voor het voorstel van de minister om studenten van de tap naar het lab te krijgen. Dat is een goed initiatief om studenten op hun eigen niveau aan het werk te laten en in te zetten voor de wetenschap. Gaat de minister ons rapporteren over de manier waarop dit in werkelijkheid gaat?

In de voortgangsrapportage staat nog weinig over de wetenschap. Een belangrijke ontwikkeling vindt de PvdA-fractie de joint degrees. Wij horen hierover op dit moment niet zo veel. Hoe staat het daarmee? Is hier geen bericht goed bericht? Wij lezen wel dat de aandacht voor jong talent in de wetenschap goed werkt en dat hierin een duidelijke vooruitgang te zien is. Is doorgaan met dit beleid toereikend en zijn deze maatregelen voldoende om de toekomstige instroom te blijven garanderen?

De fractie van de PvdA is blij met de extra aandacht voor het Sectorplan Natuurwetenschappen. Is dit nu voldoende om de kennisinfrastructuur die wij hebben in stand te houden? Uit de branche komen hierover zorgwekkende geluiden.

Ten slotte vraag ik aandacht voor studeren met een handicap. Wij hebben nu de voortgangsrapportage, maar dit staat niet in de strategische agenda. Is dit beleid nu wel voldoende geborgd?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wat vindt de PvdA-fractie van promovendi? De minister noemt het merkwaardig dat er verschillende soorten bestaan. Wat is een promovendus volgens uw partij? Is dat een werknemer, of mag het ook een bursaal zijn?

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij staan achter de lijn van de minister.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wat is uw standpunt? De minister noemt dit merkwaardig, dus hij zegt ook dat het eigenlijk niet goed is dat er meerdere soorten promovendi zijn. Deelt u mijn mening dat de promovendus een werknemer dient te zijn? Dat is een makkelijke vraag.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Wij delen de mening van de minister. Hij heeft hierover afspraken gemaakt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Dit is een voortgangsrapportage. De vraag begint langzamerhand wel naar boven te komen ten opzichte waarvan dit

een voortgangsrapportage is. Is dat alleen ten opzichte van het notaoverleg dat wij in december hebben gehad? Is het ook ten opzichte van het rapport Ruim baan voor Talent, als ik zo naar de inbreng luister? Of heeft het ook te maken met het AO dat wij recentelijk hebben gehouden over de IB-Groep? Dit zijn allemaal elementen die vandaag ook weer de revue passeren. Ik wil mij toch meer beperken tot de onderwerpen waarover wij in december hebben gesproken om te zien waar wij nu staan en welke piketpalen wij hier nog kunnen slaan voor de wetgeving die in de komende periode onze kant op moet komen.

Een van die redenen waarom het hoger onderwijs hoog op de agenda moet staan, is de afspraak in het kader van de Lissabondoelstellingen dat in het jaar 2010 50% van de beroepsbevolking een hoger onderwijsdiploma of in ieder geval een kwalificatie moet hebben. Wij zaten vorig jaar op 37%. Het is hard werken om die 50% te halen. Liggen wij op koers en op welke manier gaan wij er alsnog voor zorgen dat dit misschien niet in 2010, maar dan toch in 2011 gerealiseerd wordt?

In december hebben wij gesproken over de nieuwe bekostigingssystematiek en over de strategische agenda, die gezien kon worden als het nieuwe HOOP. Tijdens dat overleg hebben wij een proceduredebatje gevoerd over de vraag of wij dit nu konden vaststellen. Formeel kon dat niet, omdat het plan eerst een halfjaar ter inzage moest liggen zodat er reacties van het veld konden komen. Nu zijn wij een halfjaar verder, dus formeel kunnen wij over de bekostiging wel een definitief standpunt innemen. De mening die de CDA-fractie destijds had, is niet veranderd. Wij zijn nog steeds voorstander van het voorstel dat nu op tafel ligt. De vraag is wel of het de minister lukt om het in 2010 in te voeren. Is de wetgeving dan klaar en zijn de instellingen dan ook klaar om de nieuwe systematiek volledig over te nemen? Of zijn er nog problemen te verwachten?

Een belangrijk element als het gaat om het hoger onderwijs is dat van de kwaliteit. De motie-Zijlstra/Besselink om kwaliteitselementen nog extra in de basisfinanciering naar voren te brengen, is al genoemd. Die motie is niet gesteund door de CDA-fractie, omdat wij van mening waren dat dit soort elementen sowieso via accreditatie helder naar voren komt, dan wel dat er ook geen studenten naar een slechte opleiding gaan. Om die reden waren wij er eerlijk gezegd geen groot voorstander van om daaraan nu weer nieuwe elementen toe te voegen. Desondanks wachten wij natuurlijk met belangstelling af waarmee de commissie-Sorgdrager zal komen, maar bij de toegevoegde waarde plaatsen wij wel wat vraagtekens.

Dat neemt niet weg dat er op universiteiten ook wel wat meer aan de bacheloropleidingen en aan de kwaliteit daarvan zou mogen worden gedaan. De minister heeft er in december vorig jaar zelf ook melding van gemaakt dat binnen de universitaire wereld de neiging bestaat om een higher education council op poten te zetten. Hoe staat het daarmee? In het advies van de Onderwijsraad wordt gesteld dat het om de kwaliteit te bevorderen verstandig zou zijn studieverenigingen in het leven te roepen. Met name binnen het hbo zien wij dat dit nogal achterblijft. Wat gaat de minister eraan doen om dat soort gedachten verder naar voren te brengen?

Om de uitval in het hoger onderwijs te bekorten, hebben wij onlangs vrij uitgebreid met elkaar van gedachten gewisseld, dus ik ga hierop nu niet al te lang door. Wel

spreek ik mijn twijfel uit of het voldoende is om alleen decanen op de hoogte te brengen van wat er in het hoger onderwijs gebeurt. Ik houd juist een pleidooi om te zorgen dat het vooral docenten zijn die weten wat er in de vervolgopleidingen wel of niet gebeurt. Decanen hebben die kennis wel, maar de meeste invloed op de keuze van een vervolgopleiding ligt negen van de tien keer bij individuele docenten. Ik zou daarom graag zien dat hiervoor meer aandacht komt.

Ik vind het goed dat heel veel hogeronderwijsinstellingen langzamerhand tot de conclusie zijn gekomen dat hun populatie gedifferentieerd is. Er zijn heel goede, minder goede en slechte studenten. Dat betekent dat je daarvoor ook een aanpak moet hebben, dat je er aparte programma's voor in het leven moet roepen en dat je dus een gedifferentieerd pakket neer moet zetten. Hoe staat het met die differentiatie? Het valt mij in deze strategische agenda weer op dat de minister aandacht heeft voor excellentie, maar niet voor wat er aan de onderkant zit. Dat betreurt ik. Wij komen straks nog wel te spreken over alloctonen, maar daar zit het hem niet. Het zit juist ook op andere plekken. Ik weet dat sommige universiteiten al het een en ander doen om dit vooruit te brengen, maar alleen aandacht voor excellentie vind ik eerlijk gezegd wat jammer. Hoe staat de minister tegenover honoursprogramma's in het hbo? In het wo zijn zij er al wel, maar in het hbo nog niet.

Ik vraag mij af hoe gelukkig de term "bindende studieverwijzing" is, vanwege de spraakverwarring met een bindend studieadvies. Ik beveel de minister aan, hiervoor een volkomen andere term te gebruiken. Deze term roept namelijk alleen maar spraakverwarring op. Over de gedachte om deze bindende studieverwijzing al na drie maanden te geven, hebben wij de vorige keer al gesproken. Ik heb er wel wat twijfels over of dat niet te snel is. Het bindend studieadvies zou de minister alleen nog maar willen na het eerste studiejaar. Daar plaats ik wel wat vraagtekens bij. Als iemand het eerste jaar gehaald heeft en de volgende jaren helemaal niets meer doet, wat is dan nog het instrument van een universiteit of een hbo-instelling om die student te bewegen toch nog iets te doen? Misschien zijn er andere instrumenten nodig, maar wat de minister hier voorstelt, vind ik eerlijk gezegd jammer.

Het element van studeren voor studenten met een studiebeperking is een onderwerp dat wel in de voortgangsrapportage naar voren komt, maar niet in de strategische agenda. Ik verzoek de minister, het onderwerp studeren met een functiebeperking op te nemen in de instellingsaudit en daaraan in de pilots ook al aandacht te besteden. Alleen instellingen die hieraan wel aandacht hebben besteed, zouden wat ons betreft in aanmerking kunnen komen voor een instellingsaudit. De minister heeft maatregelen genomen als het gaat om alloctonen in het onderwijs, maar alleen in het hbo. Er zijn ook diverse universiteiten, zoals de Erasmus Universiteit en de Vrije Universiteit, die hiervoor stevige programma's hebben, maar zij moeten die volledig zelf financieren. Waarom heeft de minister er niet aan gedacht om hiervoor ook een programma in het leven te roepen?

Ten aanzien van de bijverdiengrens sluit ik mij korthedshalve aan bij het voorstel van mevrouw Besselink. Wel heb ik hierbij de vraag hoe dit eventueel financieel goed kan worden gedekt. Dat is mijn enige beperking bij deze sympathieke suggestie.

Over de aflossingsregeling heb ik daarnet al in een interruptiedebatje met mevrouw Besselink helder van gedachten gewisseld. Wat ons betreft, hoeft de minister niet met het wetsvoorstel hierover onze kant op te komen. Wij zien niet in welk maatschappelijk probleem hij oplost met een aflossingsregeling die inkomensgerelateerd is. Wij zijn daar gewoon tegen.

Wat de titulatuur in het hbo betreft, weten wij dat er op dit moment wat problemen zijn voor mensen die bijvoorbeeld zijn afgestudeerd aan de Design Academy of aan de Hogere Hotelschool. Als zij daarmee in het buitenland iets willen doen, hebben zij de titel van bachelor, die in het buitenland niet wordt gezien als een serieuze opleiding. Op welke manier denkt de minister dit probleem te kunnen oplossen? Ik refereer ook aan de vorige voorstellen voor het Bekostigingsbesluit WHW en de daarin genoemde uitzonderingsposities. In dit kader is ook boeiend wat de Vlaamse regering op dit moment doet, door de middelbare beroepsopleiding daar hbo te gaan noemen. De minister heeft daarover ook brieven ontvangen. Kan hij aangeven wat hij op dit terrein precies heeft gedaan?

Het voorstel van de tap naar het lab vinden wij positief. De minister wil hierbij ook de KNAW betrekken. Dat vinden wij prima, maar wij hopen wel dat dit met weinig bureaucratie kan worden ingevoerd.

In het SER-advies wordt aandacht gevraagd voor gelden voor onderzoek. De FES-gelden lopen er in 2009 en 2010 uit. Dat zorgt ervoor dat wij een behoorlijk tekort krijgen aan onderzoeksgelden. Op welke manier gaat de minister dit dreigende financiële probleem oplossen?

Wat ons betreft zou het verstandig zijn als de minister de KNAW om advies vroeg over de graduate schools in relatie tot het vraagstuk van de bursalen.

De subsidie voor het ISIM, het interuniversitair instituut op het terrein van islamstudies, loopt af. Kan de minister de stand van zaken geven?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik excuseer mijn collega Halbe Zijlstra, die op dit moment bij zijn vrouw is voor de geboorte van een hopelijk gezond jongetje. Ik vervang hem hier en ik wens hem en zijn vrouw vanaf deze plek veel sterkte. Ons land behoort tot de tien meest concurrerende economieën van de wereld. Dat prijkt in de strategische agenda hoger onderwijs op de eerste pagina. Toch blijkt in landen als Finland en de VS de doorstroom van talent in alle lagen van de bevolking veel beter te gaan dan hier. Ook de OESO constateerde onlangs dat het hoger onderwijs in Nederland te eenvormig is om talent genoeg kansen te geven. Sleutelwoord moet wat de VVD-fractie betreft dus verschil tussen mensen zijn. Verschil in talenten en verschil in ambitie verdienen het om verschillend behandeld te worden. Alleen zo wordt uit ieder mens het beste gehaald, en leveren wij ook een maximale bijdrage aan de kenniseconomie. Want ook al staan wij nog in de top-tien van economieën; de vraag is: hoe lang nog? Want onze kenniseconomie heeft echt last van achterstallig onderhoud. De heer Rinnooy Kan constateerde in zijn Hofstadrede dat onze kennisinvestering ver achterblijft bij het beoogde groeipad. Wij willen dus meer groeien, maar wij investeren niet gelijkwaardig. Anders gezegd: wij willen voor een dubbeltje op de eerste rij zitten. Als wij echt het streven hebben om bij de top-vijf van kenniseconomieën te gaan horen, is er meer nodig dan alleen maar roepen

dat wij willen investeren in kennis en excellentie. Het kabinet moet echt de daad bij het woord voegen; Excelleren in onderwijs en onderzoek moet niet alleen ambitie, maar ook aanpak zijn! Anders hebben wij hier te maken met government by speech. Daar worden wij niet wijzer van.

Aan die aanpak ontbreekt het dit kabinet volgens de VVD-fractie. Want je kunt wel zeggen dat gemiddeld niet langer voldoende is, maar dat heeft geen enkele zin, als je gewoon gemiddeld bezig blijft. Doelen kun je alleen bereiken met de juiste instrumenten.

Het eerste grote probleem dat niet ongenoemd kan blijven, is het mislukken van het Convenant Actieplan LeerKracht. De VVD-fractie maakt zich grote zorgen over de ontwikkeling van de laatste dagen. Is de strategische agenda überhaupt nog uitvoerbaar nu het convenant niets meer voor blijkt te stellen? Denk alleen al aan het streven naar meer docenten in het hbo met een mastergraad en een PhD-grad. De minister had hiervoor in het convenant extra middelen ter beschikking gesteld. Het lijkt mij toch goed om dit hier nog even aan te stippen. Wat is de impact van het mislukken van het convenant voor het hoger onderwijs?

Dit brengt mij bij een ander punt van zorg: In de strategische agenda zegt dit kabinet te willen inzetten op differentiatie in het hoger onderwijs; In 2014 moet 10% van de bachelorstudenten bijvoorbeeld deelnemen aan opleidingstrajecten, zoals honoursprogramma's, die aanmerkelijk meer van studenten vragen dan gemiddelde opleidingsprogramma's doen. Ook moet er een meer gevarieerd aanbod aan opleidingen ontstaan. Dat klinkt allemaal mooi, maar het is nog compleet onduidelijk hoe het kabinet dit denkt te bereiken. Meer geld toevoegen aan de lumpsum biedt volgens de VVD-fractie nog geen garantie; dat kan voor allerlei doeleinden gebruikt worden, daarom heet het een lump sum. Hoe worden hogescholen aan die meerjarenaafspraken gehouden? Hoe kan het kabinet ervoor zorgen dat het extra geld naar de juiste doelen gaat? Graag krijg ik hierop een reactie van de minister.

Hoe wil het kabinet de nadruk op excellentie combineren met de doelstelling om tot een algehele groei van participatie in het hoger onderwijs te komen? Meer mensen moeten mee kunnen doen, maar de lat moet tegelijkertijd hoger. Hoe gaat het kabinet zorgen voor meer kansen voor talent en tegelijkertijd voor een brede kwalitatieve basis? Als meer mensen mee moeten doen, loop je juist het risico dat het niveau omlaag gaat. Zeker als hogescholen straks worden afgerekend op hun uitvalcijfers, zal er een prikkel bestaan om studenten met mindere resultaten toch binnenboord te houden. Hoe gaat de minister hiermee om?

Hoe staat het verder met de doelstelling om 50% van de beroepsbevolking hoger opgeleid te laten zijn? Is deze realistisch? Of zal dit alleen lukken als het begrip "hoger onderwijs" voor het gemak wordt opgerekend? Als je echt de prikkel in stand houdt om die 50% te halen, wordt het dan niet een perverse prikkel als je alleen maar kijkt naar de kwantiteit van uitvalcijfers en leerlingen met diploma's? Kwaliteit moet daarbij ook een heel belangrijke rol spelen.

In Vlaanderen zijn er al ontwikkelingen gaande waar bepaalde mbo-opleidingen het hbo-stempel krijgen. Hoe gaat de minister een waardevermindering van het hbo tegen en welke stappen gaat hij richting Vlaanderen ondernemen? Het is immers ook van belang voor de

positionering van Nederlandse hbo-instellingen dat er eenduidigheid bestaat over het niveau van het hbo. De regering noemt niet alleen de mogelijkheid van differentiatie tussen opleidingen, maar ook binnen opleidingen. Maar hier zit volgens de VVD-fractie ook een valkuil. Wanneer binnen één opleiding een apart traject bestaat voor excellente studenten, voor gemiddelde studenten en voor potentiële uitvallers, is het raar wanneer zij uiteindelijk alle drie met hetzelfde papiertje de opleiding verlaten. Hoe zal dat verschil in gevolgd niveau tot uitdrukking komen in het behaalde diploma? Kortom, hoe wordt differentiatie binnen opleidingen omgezet in differentiatie van resultaten? Met andere woorden, hoe houdt je de diploma's waardevast?

De SER geeft overduidelijk aan dat het kabinet weliswaar ambities heeft; maar dat het niet de benodigde middelen en instrumenten heeft om de doelen te kunnen bereiken. Ik haal een aantal zaken uit het advies aan en vraag om een reactie van de minister. Investeren in kennis zou volgens het kabinet beter moeten aansluiten op de kennisbehoefte van innoverende bedrijven. Een prachtige gedachte. Toch zijn concrete aanknopingspunten om de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven te versterken in de strategische agenda ver te zoeken, aldus de SER. Waarom zijn budgetten voor onderzoeksprogramma's, zoals BSIK- en FES-gelden, bijvoorbeeld zo tijdelijk van karakter, terwijl zij in het verleden hebben bijgedragen aan een goede samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven? De extra R&D-middelen lopen binnenkort af. Wat gaat er met de FES-gelden gebeuren? Komt er een vervolgtraject om kennis en bedrijfsleven op elkaar te laten aansluiten? Dit is volgens de VVD-fractie cruciaal voor een gezonde kennis-economie. Daar moeten wij het van hebben in de komende jaren.

Bedrijfsleven en onderzoek kunnen heel veel van elkaar leren. Ik denk dat ik dat deze minister niet hoeft uit te leggen. Gaat de minister er in de toekomst ook op toezien dat bij de ontwikkeling van nieuwe opleidingen rekening wordt gehouden met de vraagontwikkeling in de arbeidsmarkt?

Niet alleen kunnen hoger onderwijs en wetenschappelijk onderwijs leren van het bedrijfsleven; ook buiten de landsgrenzen valt heel veel te winnen. Een internationaal perspectief op wetenschap en onderwijs is in deze tijd onontbeerlijk om mee te blijven tellen. Studeren in het buitenland moet gestimuleerd worden, zodat studenten hun blik verruimen en kennis van over de hele wereld mee terugnemen naar Nederland. De meeneembare studiefinanciering is al een stap in de goede richting, al blijft dit wel afhankelijk van een goede uitvoering door de IB-Groep. Daarover is onlangs in het AO uitgebreid gesproken. De VVD-fractie hoopt dat de minister hierop scherp zal blijven toezien.

De VVD-fractie wijst graag op enkele nuttige aanbevelingen van de SER in het kader van internationalisering van het hoger onderwijs. Het doel van de Bologna-afspraken uit 1999 was een Europese open ruimte voor hoger onderwijs, een European Higher Education Area. Zo'n ruimte biedt studenten de mogelijkheid om overal in Europa te studeren en geeft afgestudeerden een grotere kans om waar in Europa ook de door hen gewenste plek op de arbeidsmarkt te vinden. Nu Nederland, als onderdeel van de Benelux, in 2009 secretaris zal zijn van het Bolognaproces is het goed de balans eens op te maken. Hoe staat het met het internationale karakter van

ons hoger onderwijs? En hoe denkt de minister over het advies om de toegankelijkheid en de aantrekkingskracht van ons hoger onderwijs voor buitenlandse studenten te vergroten? Welke concrete stappen worden hiertoe ondernomen? Is de minister ook van plan de ingewikkelde procedures om te komen tot een joint degree met een andere Europese onderwijsinstelling te vereenvoudigen, zoals ook het SER-advies luidde? Volgens de VVD-fractie zou het goed zijn wanneer het opzetten van opleidingen in samenwerking met buitenlandse hogeroponderwijsinstellingen veel gemakkelijker werd. Een recent marktonderzoek van de Universiteit Twente gaf aan dat er in dat kader ook meer moeten worden geïnvesteerd in internationale marketing voor het Nederlands hoger onderwijs. Dat lijkt mij een goede zaak. Buitenlandse instellingen moeten vanwege onze goede naam graag met Nederland een joint degree willen aangaan. Wat gaat de minister hieraan doen? Wat de internationalisering betreft, noem ik tot slot de Engelse taal. Ook de Onderwijsraad kwam laatst met de aanbeveling om al op jonge leeftijd te beginnen met Engels in het onderwijs. De VVD-fractie vindt dit een interessante gedachte. In een tijd waarin steeds meer opleidingen in het Engels worden gegeven, en het bedrijfsleven in een steeds mondiale context opereert, mag het niet zo zijn dat studenten niet mee kunnen komen of slechte kansen hebben op de arbeidsmarkt omdat zij slecht zijn in Engels. Wat is de visie van de minister op het Engels in het onderwijs? Kan de minister alvast een korte eerste reactie geven op het advies van de Onderwijsraad?

Aan een Leven Lang Leren zal ik niet al te veel tijd besteden. Open, flexibel hoger onderwijs zoals de SER dit voorstelt, is dat ook de opvatting van de minister? De strategische agenda zet in op individuele studiekeuzegesprekken om zo de kans op uitval te verkleinen. De VVD-fractie vindt het goed dat de minister in dezen naar studenten geluisterd heeft. Het ISO heeft immers aangedrongen op intakegesprekken om de uitval terug te brengen. Dat drie van de tien studenten hun studie niet afmaken, is natuurlijk je reinste talentverspilling. Maar is bij het invoeren van de studiekeuzegesprekken ook nagedacht over de bureaucratische rompslomp die dit met zich meebrengt? Wat gaat dit kosten in tijd en geld? Is de minister bereid het advies van de SER op te volgen en eerst pilots te starten om de meerwaarde van deze studiekeuzegesprekken vast te stellen?

Bestrijden van de uitval in het hoger onderwijs is een goede zaak, maar waarom zo'n prioriteit bij de uitval van allochtone studenten? Er zijn bijvoorbeeld evenveel gehandicapte studenten in het hoger onderwijs, met twee keer zoveel kans op uitval als de reguliere student. Er is vanaf 2005 weliswaar subsidie gegeven voor deze groep, maar die loopt binnenkort af. De minister wil nu maatstaven gaan ontwikkelen en komt in 2010 met meer uitsluitel over gehandicapten in het hoger onderwijs. Waarom niet één keer het woord "functiebeperking" in de strategische agenda, maar wel een investering in allochtonenparticipatie, olopend tot 17 mln. in 2011? Acht de minister de ene groep belangrijker dan de andere? Waarom richt de minister zich niet gewoon op uitval in het algemeen? De VVD-fractie is niet voor doelgroepenbeleid. Er zijn immers veel meer groepen aan te wijzen die veel uitval vertonen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik was niet van

plan om over dat onderwerp iets te zeggen, maar de CDA-fractie vraagt zich af welk maatschappelijk probleem wij oplossen met een inkomensafhankelijke terugbetaalregeling. Daarom lijkt het mij goed daarop toch in te gaan. Wij zien torenhoge studieschulden bij studenten die pas zijn afgestudeerd en die niet meteen een goed betaalde baan vinden. Om de leenangst terug te dringen en solidair te zijn met die afgestudeerden, lijkt een inkomensafhankelijke regeling mij essentieel. Ik verzoek de minister dan ook om daarmee snel te komen. Wij zullen voor die regeling stemmen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij is er al een draagkrachtmeting. Degene die in het begin geen baan heeft, wordt dus volledig vrijgesteld om in die periode zijn studiegeld terug te betalen. Ik vraag mij dus nog steeds af wat het maatschappelijk probleem is.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Er zijn jongeren die op dit moment studeren en totaal niet weten hoeveel geld zij moeten terugbetalen. Zij weten niet hoe hoog hun studieschuld uiteindelijk zal zijn en evenmin of zij een goed betaalde baan zullen vinden. Naar mijn idee is het belangrijker om een inkomensafhankelijke regeling in het leven te roepen dan een draagkrachtmeting te doen die inzicht geeft in een tijdelijke situatie. Daarbij komt dat ik het een eerste stap vind naar de academische belasting waarvan mijn fractie een groot voorstander is.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik ben blij dat de heer Dibi spreekt over een academische belasting. Nu kan ik zeggen dat mijn fractie daarvan tegenstander is. Het gaat mij echter veel meer om een aantal andere elementen waaraan de heer Dibi volstrekt voorbij gaat. Wordt de werklust bij de IB-Groep en de Belastingdienst niet geweldig opgekrikt met de plannen van de heer Dibi? Dan moet uiteindelijk immers van iedereen worden nagegaan hoe het precies zit met die draagkrachtmeting. Is het dan niet veel verstandiger om studenten en afgestudeerden vrij te laten en hen dat soort dingen zelf te laten regelen? Waarom moeten wij bepalen hoeveel brood er gekocht wordt?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Als een student beslist dat hij wat meer kan terugbetalen dan de draagkrachtmeting uitwijst en dat ook doet, moet hij dat vooral zelf weten. Als er toch geen verschil is tussen die draagkrachtmeting en een inkomensafhankelijke regeling, hoeft de heer Van Dijk ook geen bezwaar te maken. Ik vind het belangrijk dat studenten gerustgesteld zijn, dus dat zij weten dat zij niet op kosten worden gejaagd als zij afgestudeerd zijn. Het is belangrijk dat studenten weten dat de draagkracht bepalend is voor het bedrag dat zij moeten terugbetalen. De SER heeft harde noten gekraakt over het beleid voor het hoger onderwijs van deze minister. Dat moet toch pijn doen. Ik zie best dat de minister ook goede dingen doet, zoals het regelen van intakegesprekken. Ook zie ik dat hij terugkeert op de schrede van de collegegeld-differentiatie en het deurbelid, ofwel selectie aan de poort. Veel van de kritiek die de SER uit, delen wij. Ook wij maken ons zorgen over het feit dat de minister de nadruk legt op excellente studenten. Natuurlijk moeten zij kunnen excelleren, maar de prioriteit ligt naar ons oordeel bij het tegengaan van schooluitval. De top moet hoger en de basis moet vooral breder worden. De SER maakt zich ook hard voor internationalisering van het

hoger onderwijs. Zoals de minister weet, is dat een punt dat ook mij na aan het hart ligt. In elk debat zal ik dit stokpaardje daarom berijden.

Evenals de GroenLinksfractie is de SER van mening dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor buitenlandse studenten verder moet worden verbeterd en dat het aantal buitenlandse studenten moet worden vergroot. Naar aanleiding van het vorige debat over dat onderwerp wil ik graag van de minister weten of hij het met die doelstelling eens is. Ik ben namelijk zeer ontevreden over zijn antwoorden op mijn vragen over de kennisbeurzen. Het voornemen om de kennisbeurzen in te trekken voor studenten van buiten de Europese economische ruimte, moet van tafel. De minister heeft tijdens die beantwoording iets gezegd over een aanzuigende werking die kan ontstaan. Al die studenten zouden naar Nederland kunnen komen om te studeren. Ik vind dat het juist van belang is om bijvoorbeeld studenten uit ontwikkelingslanden te stimuleren naar Nederland te komen, zonder dat zij meteen torenhoge bedragen voor hun studie moeten betalen. Dat is niet alleen in strijd met de internationalisering van het hoger onderwijs, maar ook uit het oogpunt van de internationale solidariteit is dat onverteerbaar. Dat heb ik de vorige keer ook gezegd. Graag wil ik dus nogmaals een reactie van de minister.

Om het lerarenvak aantrekkelijker te maken, heeft de minister het scholingsfonds voor opleidingen en bijscholing in het leven geroepen. Daarvoor zijn wij hem zeer dankbaar. Wij hebben begrepen dat de vraag naar een dergelijk fonds vanuit het veld enorm groot is. Niet alleen studenten moeten over de grens kijken, maar ook docenten. Volgens de SER moeten zij toegerust worden om de internationale context te kunnen begrijpen. Is de minister bereid om budget toe te voegen aan het scholingsfonds voor internationale stages en bijscholing voor docenten?

De commissie-Bakker heeft ook een aantal opmerkingen gemaakt over het hoger onderwijs. Veel van die opmerkingen heeft de minister gelukkig al naar de prullenbak verwezen. Ik doel bijvoorbeeld op de opmerkingen over de leerrechten. Een opmerking vind ik echter wel belangrijk in het kader van een Leven Lang Leren. Als mensen op latere leeftijd een opleiding volgen, moeten zij meer betalen. Daardoor worden mensen die op latere leeftijd met studeren willen beginnen, in hun mogelijkheden belemmerd. Wat vindt de minister daarvan? Ik heb een beetje geshopt in het briefadvies van de SER, maar zou graag op alle punten een reactie van de minister willen. Is hij bereid om de Kamer die reactie toe te sturen?

De vorige keer is een punt gemaakt van het studeren door studenten met een handicap. Een aantal woordvoerders heeft dat zojuist ook gedaan. Evenals mevrouw Dezentjé Hamming zeg ik dat het vreemd is dat de minister wel specifiek beleid voert voor allochtone studenten maar niet voor studenten met een handicap. Het gaat niet om tien studenten, maar om 48.000 mensen die tijdens hun studie belemmeringen ondervinden als gevolg van hun handicap. 28.000 Studenten krijgen te maken met vertraging of uitval. Wij hebben de voortgangsrapportage van de minister ontvangen. Daaruit blijkt dat er vertraging is opgetreden en dat er geen conclusies kunnen worden getrokken als gevolg van een gebrek aan onderzoeksresultaten. De minister verwacht dat er binnen veel hbo-instellingen en

instellingen voor hoger onderwijs ook na 2009 aanmerkelijke verbeteringen nodig zijn om gelijkwaardige deelname aan het onderwijs te bewerkstelligen voor mensen met en zonder functiebeperking. Op deze wijze zal de minister zijn doelstelling niet realiseren. Is hij bereid om tot 2011 minimaal gelijkblijvende budgetten voor mensen met een functiebeperking te reserveren en aan onderwijsinstellingen extra geld voor de implementatie beschikbaar te stellen? Welke actie heeft hij ondernomen ten aanzien van de herinrichting van het accreditatiesysteem? Wordt er in geval van accreditatie ook gelet op datgene wat onderwijsinstellingen doen voor studenten met een handicap? Omdat de voltallige Kamer het onderwerp studeren met een functiebeperking belangrijk vindt, had ik verwacht dat de minister daarover in de strategische agenda in ieder geval met een woord zou reppen.

Gemakshalve sluit ik mij aan bij de vragen van de heer Jasper van Dijk over de promovendi en de studiebegeleiding. Ik voeg daaraan toe dat ik al eerder een vraag heb gesteld over de jaarlijks terugkerende functioneringsgesprekken. Hoe staat het daarmee?

De commissie-Chang heeft geadviseerd om 1 mld. in wetenschappelijk onderzoek te investeren. Je zou kunnen zeggen dat daarmee die andere 1 mld. van de commissie-Rinnooy Kan wordt bedoeld. Ik ben niet gek en begrijp dus best dat het een irreëel advies is. Ik ben benieuwd wat de minister gaat doen om daarin te investeren, ook met zijn vroegere werk als wetenschapper in het achterhoofd. Ik hoor de premier en de minister voortdurend spreken over innovatie en de concurrerende kenniseconomie. De minister moet dan ook de daad bij het woord voegen.

Tijdens het vorige overleg hebben wij gesproken over het geven van een bindend studieadvies na drie maanden. Wij hebben toen duidelijk gezegd dat die periode te kort is. De ervaring leert dat onder andere de omgeving een rol speelt bij het ontwikkelen van talent. Wij hebben de minister toen gevraagd uit te gaan van een periode van zes maanden. Wat is daarop zijn reactie?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. In het overleg van december jongstleden over de strategische agenda voor het hoger onderwijs en het onderzoeks- en wetenschapsbeleid, heb ik aangegeven dat mijn fractie blij is met de in de agenda uiteengezette ambities die zijn gericht op beter onderwijs en minder uitval. Ook is de fractie van de ChristenUnie blij met de positieve gedrevenheid van de sector waarover de minister spreekt.

Sinds december hebben wij over een aantal punten nader gesproken. Andere voornemens behoeven nog nadere uitwerking, waaronder het nieuwe bekostigingsstelsel en de internationalisering.

In de voortgangsrapportage staat weer aan aantal nieuwe plannen. Ik vind het heel goed dat deze minister niet stilzit, maar vraag mij af of de voortgangsrapportage het beste instrument is om bijvoorbeeld een nieuwe aflossingssysteem voor te stellen. Ik zal eerlijk zijn: ik was daardoor een klein beetje verrast. Mijn fractie heeft de nodige vragen over het inkomensgerelateerd terugbetalen van studieschulden. Het brede draagvlak van studentenorganisaties is een belangrijk gegeven, maar dat is niet doorslaggevend voor de keuze voor dit stelsel. Kan de minister aangeven wat op het punt van het resultaat het verschil is tussen het voorgestelde en

het huidige stelsel? Welke knelpunten zullen met het nieuwe stelsel worden weggenomen en wat zullen de effecten zijn? Wij zien nog niet de noodzaak van deze verandering. Het zal veel energie kosten om de wet te wijzigen en vervolgens moet een en ander bijvoorbeeld bij de IB-Groep of de Belastingdienst organisatorisch worden geregeld. Ik wilde daarover geen cynische opmerkingen maken, maar dat doen de collega's naast mij wel.

Ik kan mij vinden in de keuze om de huidige aflosperiode van vijftien jaar niet te veranderen. Uit de stukken blijkt dat daarover in studentenland verschillend wordt gedacht. Wij kiezen voor de benadering dat ex-studenten niet nog eens 25 jaar bezig zijn met de afbetaling van hun studieschuld. De rente loopt dan nog tien jaar langer door. Het is dus de vraag hoeveel een voormalig student daarvan per saldo beter wordt.

Veel studenten blijken in het eerste of het tweede jaar van hun studie af te haken. De ambitie van het kabinet is de uitval van studenten in de bachelorfase binnen zeven jaar te halveren. Dat is een goed uitgangspunt. Wij zijn dan ook blij met de meerjarenafspraken die op dit terrein met de HBO-raad en de VSNU zijn gemaakt. Het is goed dat er in het kader van het terugdringen van de uitval aandacht is voor groepen die achterblijven. Wij kunnen het ons immers niet veroorloven om talenten te laten liggen.

In de strategische agenda wordt expliciet aandacht besteed aan allochtone studenten. Het is goed om te zien dat het verschil in uitval tussen niet-westerse allochtone studenten en autochtone studenten na twee jaar steeds kleiner wordt. Toch is er nog reden genoeg om de komende tijd bijzondere aandacht te hebben voor het studiesucces van deze groep.

Evenals vorige sprekers, vraag ik aandacht voor studenten met een functiebeperking. Ook in december heb ik dat gedaan. Gedurende de eerste twee jaar van de studie is de uitval in die groep ruim twee keer hoger dan die van de overige studenten. Er is dus heel veel te winnen. In de tussenrapportage over het plan van aanpak dat betrekking heeft op het terugdringen van belemmeringen voor studenten met een functiebeperking, staat dat instellingen of beoordelaars niet verwachten dat de algemene en de specifieke voorzieningen na de periode van het plan van aanpak op orde zijn. Ook de minister spreekt de verwachting uit dat veel facetten op het terrein van de toegankelijkheid van het onderwijs na 2009 nog aanmerkelijk moeten worden verbeterd om gelijkwaardige deelname te bewerkstelligen. De groep allochtone studenten, waarvoor bijzondere aandacht is, is wat omvang betreft vergelijkbaar. Het lijkt ons goed om ook specifieke aandacht te blijven schenken aan de groep studenten met een functiebeperking. Tijdens het vorige overleg over dit onderwerp, werd verwezen naar de voortgangsrapportage. Die is inmiddels beschikbaar. Ik denk dan ook dat het tijd wordt om studeren voor mensen met een functiebeperking een plekje te geven, bijvoorbeeld in deze strategische agenda.

In het kader van Ruim baan voor Talent hebben wij op 5 juni jongstleden gesproken over de bindende verwijzing. De minister komt daarop nu terug. Hij wil selectie aan de poort aantrekkelijker maken door het moment te vervroegen waarop instellingen bindend mogen verwijzen, namelijk drie maanden na aanvang van de studie. Wij blijven toch twijfelen. Wat is de aard van de

bindende verwijzing? In het overleg op 5 juni hebben wij daarover ook een vraag gesteld. De minister schrijft dat uit onderzoek blijkt dat selectie beter na drie maanden kan plaatsvinden dan aan de poort. Dat maakt echter nog niet dat dit het beste selectiemoment is. Zoals gezegd, hebben wij nog steeds onze twijfels. Er gebeurt immers ontzettend veel in de eerste drie maanden: zelfstandig wonen, leren studeren, lid worden van een vereniging. Voor het laatste vraagt de Onderwijsraad ook aandacht. De impact die het begin van het studentenleven op betrokkenen heeft, kan niet worden uitgevlakt. Dat wil niet zeggen dat dat als excuus kan worden gebruikt om slecht te presteren. Op deze wijze kunnen de eerste drie maanden van de studie echter wel bepalend worden voor de rest van de onderwijsloopbaan. Dat lijkt enigszins te worden ondervangen door een tweede instapmoment mogelijk te maken. De minister zal daarover met de instellingen spreken. In welke mate is er zekerheid over een tweede instapmoment? Is dat uit het oogpunt van de opleidingen ook te beredeneren? Als het mogelijk is om op een later moment in te stappen, waar ligt dan de urgentie van het eerste instapmoment na drie maanden? Ik hoop dat de minister onze twijfels op dit punt kan wegnemen.

Mijn fractie onderschrijft de ambities in deze agenda, namelijk een hoge basiskwaliteit van onderwijs voor alle studenten en het realiseren van een aantal excellente opleidingen voor topstudenten. De vraag is echter hoe een en ander zich verhoudt tot de investeringen die nodig zijn voor het realiseren van een brede basis. Kan de minister de zorg wegnemen die de SER in zijn brief heeft verwoord? Hoe wil hij er zorg voor dragen dat het stimuleren van excellentie volop samengaat met dat van een kwalitatief goede, brede basis in het hoger onderwijs en het onderzoek?

Bij de stukken is een briefje gevoegd over de internationalisering. Wij maken ons enige zorgen en zien uit naar de nota over dat onderwerp die na de zomer zal verschijnen.

De **voorzitter**: Ik wijs de leden en de minister erop dat er morgenochtend in de procedurevergadering zal worden gesproken over de brief die betrekking heeft op het Convenant Actieplan LeerKracht. Dan zal daarover ook een besluit worden genomen. Die brief kan vanmiddag dus geen onderwerp van overleg zijn.

Minister **Plasterk**: Voorzitter. De heer Jan Jacob van Dijk heeft al gezegd dat het vandaag over de voortgangsrapportage gaat. Ik geef toe dat er meer is gebeurd dan rapporteren. Hier en daar is aangegeven wat de stand van zaken is en in welke richting er wordt bewogen. Daardoor zijn meerdere plannen in de rapportage met elkaar vermengd. Ook de heer Anker heeft daarop gewezen. Ik dacht dat ik de Kamer zodoende meenam in het proces van waar wij nu staan tot waar wij naar toe gaan. Ik geef echter wel toe dat zaken een beetje door elkaar lopen. Ik doel bijvoorbeeld op de inkomensgerelateerde terugbetaling. Dat is iets anders dan inkomensafhankelijk terugbetalen. Het kan niet zo zijn dat wij vandaag spreken over inkomensgerelateerde terugbetaling en dat dat onderwerp daarmee als besproken moet worden beschouwd. Ik realiseer mij dat ik nu niets anders kan doen dan het geven van informatie over de stand van zaken. Natuurlijk moeten wij ook met een wetsvoorstel komen en misschien dienen wij in

het stadium dat daaraan voorafgaat nadere informatie te verschaffen, opdat voor de Kamer duidelijk is wat de plannen en de consequenties zijn. Dan weet ik wat de Kamer van de plannen en de consequenties vindt. Ik zal een paar algemene thema's behandelen waaraan in de verschillende bijdragen aandacht is besteed. Daarna zal ik op de specifieke punten van de sprekers ingaan. Tot slot zal ik nagaan welke vragen niet zijn beantwoord en welke opmerkingen en kritiekpunten er nog zijn. In algemene zin zeg ik dat in de praktijk blijkt dat er altijd om extra geld wordt gevraagd, ongeacht het onderwerp dat wordt aangevoerd. De heer Dibi heeft een paar zaken genoemd. Er is extra geld gevraagd voor internationale studies, verlof voor leraren, kennisbeurzen enzovoorts. Het is natuurlijk altijd mogelijk om extra geld te vragen, al zijn de enveloppen verdeeld. Als wij dus spreken over extra geld, moeten wij ons op enig moment afvragen waar dat vandaan dient te komen. Ik weet dat de Kamer zich dat realiseert, maar maak die opmerking toch vooraf.

De tweede algemene opmerking is dat ik mij soms afvraag waar onze verantwoordelijkheid ophoudt. In ons systeem hebben de instellingen een eigen autonomie. Dat geldt zeker voor het hoger onderwijs. De mensen van die instellingen zijn gespecialiseerd in het onderwijs dat zij geven. Een verschil met het peuteronderwijs is dat zij te maken hebben met jongvolwassenen die in staat zijn om zelf op een bepaald moment aan de bel te trekken. In relatie tot de functioneringsgesprekken vraag ik mij af of wij dienen te bepalen dat er met elke student twee keer per jaar een functioneringsgesprek moet worden gevoerd. Is het echt onze verantwoordelijkheid om de instellingen dwingend op te leggen dat zij met de studenten twee keer per jaar functioneringsgesprekken voeren? Die mensen geven op een serieuze manier onderwijs. Wij mogen er toch van uitgaan dat zij zelf bepalen welk regime nuttig is voor het houden van functioneringsgesprekken? Als het niet goed gaat, kunnen de studenten van hun medezeggenschapsrecht gebruikmaken en dat aangeven. Het veld kent een grote verantwoordelijkheid. Nederland kent geen staatsonderwijs. De overheid heeft daarom een aantal zaken op afstand gezet.

De groep allochtonen in het hoger onderwijs groeit. Dat is goed nieuws. Vorige week was ik bij Hogeschool INHOLLAND op bezoek. De Rotterdamse vestiging van die hbo-school is nu voor tweederde gekleurd. Het aantal allochtone studenten is overigens wel per vestiging verschillend. De problematiek binnen zo'n school is misschien wel groter dan voorheen omdat het de eerste generatie is die hoger onderwijs volgt en een deel van die groep thuis de Nederlandse taal niet heeft gesproken, ondanks dat men in Nederland geboren en getogen is. Het laatste merk je ook in het gesprek. Hoewel de medewerkers van die school hun best doen om zo goed mogelijk onderwijs te geven, is de groep die onder druk staat in het hoger onderwijs groter geworden als gevolg van het succes van het voortgezet onderwijs. Het hoger onderwijs gaat niet ten onder, maar je ziet wel de consequenties van het succes in het middelbaar onderwijs. Het zijn kinderen wier ouders laagopgeleid werk deden. Zij komen nu eerder bij de hbo-scholen terecht dan in het wetenschappelijk onderwijs. Het uitvalpercentage binnen die groep is wel groter. In sommige gevallen heeft dat te maken met een taalachterstand. Tijdens het werkbezoek van vorige week werd ik

geconfronteerd met een Turks-Nederlandse jongeman die taalcursussen ging volgen. Misschien bent u verontwaardigd en vraagt u zich af hoe dat kan: hij is in Nederland geboren en getogen en moet op zijn negentiende een cursus Nederlands volgen? Ik zou mij die verontwaardiging goed kunnen voorstellen. Kennelijk is er in het verleden iets fout gegaan. Maat dat is de situatie die je daar aantreft. Die school wil zich extra inzetten om die jongeman te begeleiden. Als hij de Nederlandse taal zo slecht beheerst, gaat het immers niet goed. Die jongen is goed te spreken over wat hij daar heeft geleerd. Die school zet daarvoor extra middelen in. Ik vind het een waardevolle inzet. De werkwijze is weliswaar selectief, maar wat is het alternatief als hij uitvalt? Ik vind het niet alleen een gerechtvaardigde inzet, maar ook een waardevolle. Vaak ben ik het met de heer Bosma eens maar als ik hem nu hoor, vraag ik mij af of hij niet in die scholen komt. Ziet hij dat dan niet? Denkt hij dan niet dat het sociale steigers zijn en dat het fantastisch is dat mensen dat doen? Misschien moet je selectief zijn en er iets extra's in stoppen, maar dat is toch mooi? Wat wil je anders met die groep?

De heer Bosma is kritisch over de ECHO Awards. Ik mocht die dit jaar weer uitreiken en vond het fantastisch. Die mensen zijn succesvolle rolmodellen met een allochtone achtergrond. Met ras heeft het niets te maken: het zijn mensen die geel, zwart of wit zijn. Het zijn mensen uit andere culturen die naar Nederland zijn gekomen. Ik vind het fantastisch om te zien hoe zij bezig zijn. Ik mocht die prijzen uitreiken op een avond die werd gepresenteerd door twee prominente Kamerleden, namelijk de heer Leerdam en de heer Rutte. Hun ideeën hebben ten grondslag gelegen aan het selectief op die groep gerichte programma. Ik hoop dat daarvoor ook binnen de kring van de VVD-fractie enthousiasme blijft bestaan, want ik vind het een waardevol programma.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij kunnen nu toch veel beter inzetten op algemeen uitvalbeleid? De uitvalcijfers zijn bekend. Ook ik kom in die scholen en zie wat er gebeurt. Als je autochtoon bent en dreigt uit te vallen, kun je kennelijk niet van een dergelijk programma gebruikmaken. Dat is immers voor allochtonen bedoeld. Ik vind dat het de taak van de scholen moet zijn om daarop in het algemeen en scherp in te zetten. Wij moeten nu geen specifiek doelgroepenbeleid voeren.

Minister **Plasterk**: Ik wil de indruk wegnemen dat het uitvalbeleid alleen op allochtonen is gericht. Het algemene uitvalbeleid op scholen is gericht op alle voortijdig schoolverlaters, dus op alle uitvallers. Ik ben het met mevrouw Dezentjé Hamming eens dat het heel slecht zou zijn als dat voor anderen niet toegankelijk was. Wat mij betreft is het zowel het een als het ander. Daarnaast is er dus beleid dat is gericht op taalvaardigheid. Er zijn ook mentoraatprojecten: de succesvolle ouderejaarsstudenten nemen de eerstejaarsstudenten onder de vleugels. Geert Dales – de partijgenoot van mevrouw Dezentjé Hamming – is voorzitter van die instelling en rapporteert enthousiast over projecten die inhouden dat men binnen de eigen allochtone kring een ouderejaarsstudent koppelt aan een eerstejaarsstudent. Ik heb met die studenten gepraat. Zij hebben gezegd dat dat net iets beter werkt. Een eerstejaarsstudent die uit Afghanistan is gevlucht, wordt door een derdejaars-

student onder de arm genomen en wegwijs gemaakt. Die derdejaarsstudent treedt dan als een soort buddy op. Dat is misschien beter dan de eerstejaarsstudent te koppelen aan iemand met een andere achtergrond. Dat zijn waardevolle zaken die met betrekkelijk weinig middelen kunnen worden gerealiseerd en die echt bijdragen aan het verbeteren van het studierendement.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik ben bekend met peer support. roc's maken daarvan ook gebruik. Maar waar blijven wij dan met de studenten met een functiebeperking? Zij doen opeens niet meer mee?

De **voorzitter**: Op dat onderwerp zal de minister later in zijn betoog ingaan.

Minister **Plasterk**: Ik meen dat ik de Kamer in een algemeen overleg al een brief heb toegezegd over de studiekeuzegesprekken. De problematiek is naar mijn idee niet eenvoudig maar het is een belangrijk punt. Daarom heb ik de Kamer daarover een aparte brief toegezegd. Ik wil de studiekeuzegesprekken tot een van de hoofdpunten van beleid maken. Wij zijn het er namelijk over eens dat een verkeerde aansluiting van het voortgezet onderwijs op het hoger onderwijs veel onnodige uitval veroorzaakt. Ik maak daarbij de kanttekening dat de uitval in het eerste jaar van het hoger onderwijs een iets ander karakter heeft dan die in het algemeen. Als iemand zonder diploma "uit het middelbaar onderwijs valt" of als een persoon tijdens het tweede of het derde jaar van zijn studie uitvalt, kunnen wij spreken van falen. Dan is er iets niet goed gegaan. Er is dan iets gebeurd wat uit maatschappelijk, persoonlijk of financieel oogpunt onwenselijk is. Als iemand na de middelbare school een studie kiest en hij na een paar maanden besluit dat hij die richting in zijn leven niet op wil, vind ik dat niet altijd een ramp. Het is immers een keuze waarmee die persoon veertig of vijftig jaar verder moet. Het is mogelijk dat de medicijnenstudie niet bevalt en dat betrokkene bij nader inzien veel liever jurist wil worden dan dokter. Natuurlijk is het een inefficiëntie in het systeem, maar het is ook niet goed om te proberen het dwangmatig op de baan te houden. Jonge mensen van zeventien weten nu eenmaal niet altijd zeker wat zij willen doen. Op verschillende manieren kun je daaraan iets doen. Je ziet dat er steeds meer opleidingen komen die dat keuzemoment als het ware in de studie inbakken. Ik noem de bachelor Bèta gamma in Amsterdam als voorbeeld. Dat is iets anders dan een bètacollege. In het eerste jaar van de bachelor Bèta gamma volgen de studenten bijna algemeen voortgezet onderwijs. Men plooit het wel zo dat, als iemand in de loop van het jaar besluit om scheikundige te worden, hij zonder veel studievertraging kan instromen in de scheikundestudie. Dat werkt ook de andere kant op. Dan vang je het meer op aan de ontvangende kant: de keuze wordt in het eerste jaar geleidelijk aan toegespitst. Een andere mogelijkheid is dat wordt geprobeerd om de keuzemogelijkheid te verbeteren. Er zijn twee trajecten mogelijk. Het ene valt onder het hoger onderwijs, namelijk de intakegesprekken. Dat is mijn domein. Zojuist werd gevraagd of er eerst pilots moeten komen of dat een en ander dient te worden uitgerold. Mijn antwoord is duidelijk: er moeten eerst pilots komen om na te gaan of het werkelijk werkt. Het andere is meer inzet door het middelbaar onderwijs. Die kan en moet

meer inhouden dan dat de decanen een paar foldertjes uitdelen. Dat is het domein van staatssecretaris Van Bijsterveldt. Ik zal de brief voor de Kamer samen met haar tot stand brengen. Het is dus mijn bedoeling om die trajecten bij elkaar te brengen, zodat wij ons gemeenschappelijk verantwoordelijk kunnen voelen voor het verbeteren van die keuzemogelijkheid. Die brief is al eerder toegezegd. De Kamer zal die over twee tot drie maanden ontvangen. Ik wil er namelijk echt werk van maken.

Het is misschien goed om erop te wijzen dat de SER de ambities van de strategische agenda in grote lijnen onderschrijft. Ik ben het met mevrouw Dezentjé Hamming en de heer Dibi eens dat in die brief een aantal kritische kanttekeningen staat. Maar daarin wordt ook veel onderschreven. Zo gaat het: in eerste instantie schrijft de SER dat hij het er in grote lijnen mee eens is. Vervolgens komt hij met een aantal specifieke punten. Ik beschouw het echter niet als het afkraken van het beleid. Ik las het verslag eerst op de veelbezochte website ScienceGuide. Toen ik daarna de brief las, viel die mij reuze mee. In grote lijnen bevat de brief opbouwende kritiek en een aantal kanttekeningen. De rode draad is dat de overheid meer zou moeten investeren in hoger onderwijs en research. Dat is natuurlijk logisch, want de brief komt van de partners in het bedrijfsleven. Als wij kijken naar de versterking van de kennisbasis, is het achterblijven van de uitgaven voor research en development met name terug te voeren op het bedrijfsleven. Het is wel logisch dat het bedrijfsleven zegt dat er door de overheid meer geïnvesteerd zou moeten worden, maar wij zouden kunnen zeggen dat zij zelf moeten doen wat zij voor hun land kunnen doen. Dat wreekt zich natuurlijk een beetje. Veel van die beslissingen worden niet op landsniveau genomen, omdat ook het grote bedrijfsleven in Nederland nagaat waar de researchinspanningen het best kunnen worden gedaan. Dat gebeurt helaas niet meer allemaal in Nederland. Sommige mensen klagen over de geringe researchinspanningen. Tegelijkertijd zijn zij eindverantwoordelijk voor grote multinationals die bezig zijn met het verplaatsen van hun research naar andere landen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij zijn natuurlijk niet bij elkaar gekomen om de minister over zijn bol te aaien maar om hem kritisch te bevragen op het moment dat het beleid echt kan worden gewijzigd. Ik wijs erop dat het SER-advies weliswaar de ambities heeft omarmd maar niet de aanpak. Dat is een wezenlijk verschil. Ik vind dat de minister nogal blij is met zijn eigen nota, dus ik hecht eraan om deze kritische kanttekening te maken.

Minister **Plasterk**: De voorzitter van de SER heeft in verschillende hoedanigheden, waaronder als voorzitter van de commissie-Rinnooy Kan, regelmatig gepleit voor meer inzet op het gebied van research. In de tweede pijler heeft het kabinet een bedrag ingezet dat opliep tot 300 mln. voor kennis- en innovatieonderzoek, 500 mln. uit de lastenveloppe economische structuurversterking, waarvan 115 mln. voor de WBSO dat bedoeld is om bedrijven te stimuleren meer in research en development te investeren. Uit het FES is een extra bedrag van 245 mln. ter beschikking gesteld voor Genomics, een mooi vak. In pijler 3 gaat 25% van het totaalbedrag van 500 mln. voor energie naar kennis en

innovatie op dat terrein. Er wordt 200 mln. extra geïnvesteerd in innovatief ondernemerschap enzovoorts. Als wij alles bij elkaar optellen, is te zien dat de kennissector niet onderbedeeld is. Bij de formatie van dit kabinet is in totaal een extra bedrag van 7 mld. ingezet. Ik meen dat OCW met alles bij elkaar in de orde van grootte van 2,5 mld. zit. Het is maar wat je optelt, maar wij zitten in de orde van grootte van de bedragen waar de SER om vraagt. Ik ben als portefeuillehouder altijd enthousiast te krijgen voor nog meer geld voor wetenschap, maar wij kunnen echt niet zeggen dat wij daarin niet stevig investeren.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik vind het goed dat de minister al die bedragen opsomt en dat hij aangeeft dat er veel geld wordt geïnvesteerd. Hoe is het dan mogelijk dat er behoorlijk veel wetenschappelijke instituten langskomen met de mededeling dat het voor 2008 goed is geregeld, dat het in 2009 ook nog wel zal lopen maar dat er in 2010 behoorlijke bedragen zullen vervallen vanwege de FES-financiering? Dat is een bepaalde systematiek, maar de continuïteit is niet gegarandeerd. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat die wel wordt gegarandeerd en dat die bedragen voor de komende periode behouden blijven?

Minister **Plasterk**: Het is in principe incidentele financiering, maar die is wel over een aantal jaren uitgezet. Het kabinet komt nog met een melding over de wijze waarop het de komende periode met de FES-voeding meent om te gaan. Wij zitten wat dat betreft natuurlijk vast aan de budgettaire kaders, maar proberen er samen met het ministerie van Economische Zaken voor te zorgen dat wij het in ieder geval zo in het vat gieten dat de goed lopende FES-programma's niet de afgrond in glijden omdat er geen continuïteit is.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): De minister zegt dat hij daarvoor aandacht heeft. Wat betekent dat?

Minister **Plasterk**: Dat betekent dat ik mij er in het kabinet samen met minister Van der Hoeven sterk voor maak om binnen de kaders van de FES-systematiek, waarop de minister van Financiën moet toezien, zo veel mogelijk middelen vrij te spelen voor met name de kennisinfrastructuur. Daarmee willen wij discontinuïteit voorkomen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Betekent dit dat wij dat met Prinsjesdag weer terugzien, of gebeurt dat op een ander moment? Er is nogal wat onrust op dat terrein.

Minister **Plasterk**: Ik weet niet wanneer dit precies komt. Mijn medewerkers verwachten dat de langetermijnstrategie voor het FES voor de zomer naar de Kamer wordt gestuurd. Laten wij er in ieder geval van uitgaan dat die ruimschoots voor de begroting van volgend jaar komt.

Er moet natuurlijk nog een wetsvoorstel komen over de inkomensgerelateerde terugbetaling. De heer Jan Jacob van Dijk verraste mij enigszins door daarover op voorhand een standpunt in te nemen. Ik vraag de Kamer wat dat betreft nog even een open mind te hebben, opdat wij de argumenten kunnen wisselen. Ik kan dan nagaan of ik de Kamer op enig moment kan overtuigen

van de rationaliteit zoals ik die zie. Ik heb niet de illusie dat dat vandaag helemaal gaat lukken en daarvoor is notaoverleg misschien niet het juiste instrument. Ik leg nu graag de uitgangspunten aan de Kamer voor. Misschien kunnen wij daarop binnenkort, voordat wij het wetgevingstraject ingaan, uitvoeriger in een brief terugkomen waarin een en ander met getallen wordt onderbouwd. Misschien is er daarna een gelegenheid om daarover openlijk met elkaar van gedachten te wisselen. Ik zou het jammer vinden als dit direct onder tafel verdween. Het kernpunt is dat ik zekerheid wil bieden. Het is de bedoeling dat studenten bij aanvang van de studie de zekerheid kunnen hebben dat zij na hun studie met een deel van hun inkomen hun studieschuld kunnen aflossen en dat zij dus geen beroep hoeven te doen op ingewikkelde draagkrachtregelingen. Ik denk dat de heer Dibi uiteindelijk iets anders wenst. Ik benadruk daarom dat het uitgangspunt van die regeling is en blijft dat studenten hun persoonlijke studieschuld geheel terugbetalen. Dat is dus iets anders dan de academicusbelasting die in de kringen van diverse organisaties bestaat, inclusief de jongerenorganisatie van de PvdA. Het idee daarachter is dat je in een hogere belasting-schaal komt als je aan de universiteit hebt gestudeerd. Dat staat los van de vraag of je geleend hebt. Dat is nu eenmaal het geval. De zojuist genoemde systematiek is een andere: je bouwt je individuele schuld op en die betaal je zelf af. Het huidige voorstel houdt in dat je de studieschuld in zeven, acht of negen jaar aflost als je bijvoorbeeld arts wordt. Dat is immers een beroep dat redelijk wordt betaald. Na het aflossen van die schuld, kan die arts wellicht comfortabeler leven dan iemand die na zijn studie in een beroep terecht komt dat minder goed wordt betaald. Die persoon doet er namelijk langer over om zijn studieschuld af te betalen. Dat is echter niet anders. Uiteindelijk moet die schuld worden terugbetaald. Je kunt als tegenargument gebruiken dat iemand aan het begin van zijn carrière 11% van zijn inkomen aan het afbetalen van zijn studieschuld moet besteden, maar dat geldt ook voor anderen. Die persoon heeft echter na acht tot negen jaar het gemak dat hij helemaal niets meer hoeft te betalen, omdat hij zijn schuld heeft afbetaald. Dat systeem werkt ook in Australië. Daar leidt het tot het terugdringen van de leenaversie en niet tot problemen over de afbetaling. Ik heb het systeem met de minister van Financiën besproken. Het is budgettair neutraal. Wij gaan er dus van uit dat wij niet tegen extra kosten aanlopen, omdat iedereen uiteindelijk zijn studieschuld afbetaalt. Uitzonderingen zijn diegenen die vijftien jaar lang niets verdienen, maar dat is sowieso een andere categorie. Die is er nu ook. Het systeem is minder bureaucratisch omdat je die draagkrachtmeting niet hebt en er wordt rekening gehouden met persoonlijke omstandigheden. Als iemand bijvoorbeeld even niet in de gelegenheid is om zijn studieschuld af te betalen omdat hij gaat trouwen, een kind krijgt of gaat verhuizen, kan hij een paar jaar de joker inzetten. Dat wil zeggen dat hij de afbetaling even kan stopzetten. Die termijn komt natuurlijk wel bij de aflossingsperiode. Ik heb niet de illusie dat ik de Kamer met deze woorden heb overtuigd. Zij zou daarvoor meer van het voorstel moeten zien. Ik hecht er echter wel aan om als schot voor de boeg aan te geven dat ik het een billijk, redelijk en verstandig systeem vind en dat ik het jammer zou vinden als het in dit prille stadium in de knop gebroken werd.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Er bestaat ook zoiets als de verantwoordelijkheid van de student. Ik begrijp dat het systeem een breed draagvlak heeft. De minister zegt weliswaar dat er nog iets naar de Kamer komt aan de hand waarvan kan worden beslist. In de stukken staat echter dat dit is wat het is en dat er een wetsvoorstel aan de Kamer wordt voorgelegd. Het laatste is toch iets korter door de bocht geformuleerd dan de minister het nu doet voorkomen. Zo vrij en open is het blijkbaar allemaal niet.

Minister **Plasterk**: Ja, maar ik luister heel goed naar de Kamer. Ik heb zojuist de bijdragen in eerste termijn gehoord en geconstateerd dat verschillende Kamerleden, waaronder mevrouw Dezentjé Hamming, grote aarzelingen over dit systeem hebben uitgesproken. Ik heb weliswaar een gedrukte tekst bij mij, maar dat wil niet zeggen dat ik alles van tevoren vast heb staan. Nadat ik de Kamer heb gehoord, oordeel ik dat het verstandig is om een brief met getallen, voorbeelden en antwoorden aan de Kamer voor te leggen voordat het wetsvoorstel aan haar wordt toegestuurd. Misschien kunnen wij de Kamer er met die brief van overtuigen dat het een verstandig voorstel is.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik denk dat het eerlijk is om tegen de minister te zeggen dat wij heel grote bezwaren hebben tegen een gedachte in die richting. Welk maatschappelijk probleem lost de minister daarmee op? De minister zegt in zijn betoog dat hij de student daarmee zekerheid geeft. Dat vind ik te marginaal.

Minister **Plasterk**: Het gaat mij niet om zekerheid voor de student die zich al geëngaat heeft aan een lening. Het gaat mij natuurlijk om het zo toegankelijk mogelijk maken van het hoger onderwijs, opdat wij de Lissabondoelstellingen behalen. Het is de bedoeling studenten die twijfelen of zij een lening zullen aangaan, een gevoel van zekerheid te geven. Zij moeten ervan overtuigd zijn dat zij gerust een lening kunnen afsluiten omdat er een afbetalingsregeling is die inspeelt op de individuele situatie. Uiteindelijk moet betrokkene zijn studieschuld terugbetalen, maar hij kan niet opeens in de knel komen. Door die zekerheid te bieden, wordt de leenaversie teruggedrongen. Ik vind dat alles rationeel. Ik verzin dit overigens niet ter plekke. Het vorige kabinet – een minister van het CDA – heeft dit systeem al voorgesteld. Ik kan mij voorstellen dat in sommige kringen het beeld bestaat van een inkomensafhankelijke afbetaling. De heer Jan Jacob van Dijk heeft die term ook gebruikt. Ik spreek van een inkomensgerelateerde afbetaling. Inkomensafhankelijk heeft de geur van een academicusbelasting. De heer Dibi ruikt die geur met smaak, want hij is voorstander van een academicusbelasting. Dan betalen voormalig studenten met een hoger inkomen echter meer aan hun studieschuld dan diegenen met een lager inkomen. Dat is niet de bedoeling. Uiteindelijk moeten alle studenten hun studieschuld toch terugbetalen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind dat de minister een beetje te bescheiden is. Hij zegt in feite dat het systeem inkomensafhankelijk is. Omdat hij vindt dat die term te veel riekt naar een bepaalde ideologie en hij de CDA-fractie mee wil krijgen, gebruikt hij die echter niet.

Het gaat erom solidair te zijn met studenten, de leenaversie terug te dringen en mensen de schuld naar draagkracht terug te laten betalen. Voor mij is dat wel een eerste stap naar de academicusbelasting. Naar mijn idee is dat een heel goede stap.

Minister Plasterk: Ik heb zeer grote aarzelingen bij een academicusbelasting. Dan zou de eerste de beste rijk geworden pandjesbaas minder belasting betalen dan een leraar die academicus is. Daartegen heb ik grote bezwaren. Ik vind dat je de progressiviteit in de inkomstenbelasting moet leggen en dat die niet moet worden gekoppeld aan het diploma dat men op zak heeft. Ik vind het heel verstandig om het afbetalen van de studieschuld mogelijk te maken op een manier die rekening houdt met de actuele situatie van studenten. Dat vind ik beter dan de koppeling aan een academicusbelasting, wat inhoudt dat een leraar meer belasting moet betalen dan een onroerendgoedeigenaar. Het laatste vind ik, zoals ik gezegd heb, ongewenst.

De heer Dibi (GroenLinks): De GroenLinksfractie heeft samen met de PvdA-fractie en de LSVB dit plan ooit voorgesteld. Het klopt dat er veel kanttekeningen zijn te maken bij de academicusbelasting. Ik vind dat de minister niet zo bescheiden hoeft te zijn. Hij mag best trotser zijn op deze regeling, want die is heel goed.

De heer Anker (ChristenUnie): Wij hebben nog steeds twijfels en vragen ons af wat de toegevoegde waarde van het systeem zal zijn. Het lijkt mij goed dat wij daarover nog eens spreken en dat er meer informatie komt dan die paar regels in de voortgangsrapportage. Als wij goede redenen hebben om het systeem te aanvaarden, vinden wij het belangrijk om een goede toets te doen naar de uitvoerbaarheid. Het is al een hele klus om een wetgevingsproces te doorlopen en het ministerie van OCW heeft genoeg andere klussen. Daarbij komt dat de regeling goed moet worden uitgevoerd. Wij waren net wat cynisch over de Belastingdienst, maar die moet er echt in worden meegenomen. Anders bestaat de kans dat wij met een operatie beginnen waar niemand veel beter van wordt.

Minister Plasterk: Ik ben het met de heer Anker eens dat de uitvoerbaarheid heel belangrijk is. Op basis van de huidige informatie heb ik de indruk dat juist die draagkrachtmeting een grotere belasting voor de IB-Groep is dan het voorstel dat ik zojuist heb gedaan. Laten wij dat in de nadere informatie meenemen. Ik vraag de Kamer slechts een open mind te hebben ten opzichte van dit voorstel. Dan kunnen wij daarop in een later stadium ingaan op basis van meer informatie. Verschillende Kamerleden hebben het een en ander gezegd over de bijverdiengrens, waaronder mevrouw Besselink. Ik vind het een lastig onderwerp. Ik probeer altijd alles toe te zeggen wat redelijkerwijs kan. Op dit punt vind ik dat echter lastig. De huidige situatie is dat, als je meer verdient dan € 12.916,17 per jaar, je wordt geacht in je eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Dan gaat men er dus van uit dat je geen studiebeurs meer nodig hebt. Aan die persoon hoeven de gemeenschapsgelden dan niet meer te worden besteed. Als een student handig is op het terrein van informatica en hij nu en dan wat bijklust bij een bedrijfje, is dat goed. Dat stimuleren wij ook. Als hij op een gegeven moment een

inkomen van € 13.000 weet te genereren, kan hij daarvan leven en heeft hij dus geen studiebeurs meer nodig. Dat is de redenering achter het staand beleid. Het is mogelijk dat het beter is om op te houden met werken als met dat werk € 12.500 wordt verdiend. Dat bedrag wordt immers uiteindelijk van de studiebeurs afgetrokken. Daarmee moet de student vooraf rekening houden. Het is zuur als iemand er te laat achter komt dat hij te veel inkomsten heeft en een ov-jaarkaart heeft gekregen. Dan moet hij namelijk alsnog de kosten voor die kaart terugbetalen. Wat wij in ieder geval moeten doen, is de student optimaal informeren, opdat hij dat tijdig ziet aankomen. Ik zeg de Kamer met alle plezier toe dat wij nog eens goed naar het informatietraject kijken en nagaan of de student in de loop van het jaar kan worden gemeld dat hij nu moet ingrijpen. Mevrouw Besselink heeft hier eerder naar gevraagd. Het is duidelijk dat zij dit onderwerp belangrijk vindt, en zegt dat dit niet genoeg is. Zij wil een glijdende schaal, zodat dit geleidelijk aan gebeurt. Het probleem is – mevrouw Besselink geeft dit zelf ook al aan – dat dit nooit budgettair neutraal kan. Als mensen daarbovenop ook nog het een en ander mogen blijven ontvangen, valt dit dus niet in één keer in een gat, maar valt het glijdend af in de area under the curve; dat is het extra geld dat het gaat kosten. Dit betekent bij een gelijkblijvend budget dat de mensen die minder bijverdienen dan ook al eerder een deel van hun beurs gaan verliezen. Mevrouw Besselink heeft daarvoor een creatieve oplossing. Zij stelt voor de bijverdiengrens niet te verlagen. Dat zou immers wel kunnen. Het is mogelijk om te regelen dat studenten al vanaf € 10.000 een deel van hun studiebeurs verliezen. De mensen die tussen € 10.000 en € 12.000 verdienen, verliezen dan wat inkomsten ten gunste van de mensen die boven het bedrag van € 12.000 zitten. Dan gaat het keurig glijden in plaats van dat het valt. De Kamer vraagt waarom die grens niet wordt bevroren, zodat die inflatie geleidelijk aan die grens uitholt. Maar voor een irreëel budget zijn wij dan toch bezig om die te verplaatsen. Irreëel budget wil zeggen dat mensen nu volgens de prijzen van dit jaar een volledige studiebeurs krijgen. Zij zouden die over twee jaar niet meer hebben, omdat daarop uiteindelijk ongeveer twee keer 3% wordt ingeteerd. Als je een glijdende schaal introduceert, kost het reëel 10 mln. Dat vind ik veel geld. Ik heb toch het liefst dat wij er op basis van goede informatie voor zorgen dat mensen achteraf niet denken dat zij dom zijn geweest en dat zij het niet op die wijze hadden moeten aanpakken.

Mevrouw Besselink (PvdA): De minister heeft een goede samenvatting gegeven van wat ik bedoeld heb. Mijn idee van het bevroren is dat er achteraf een soort inverdien-effect wordt georganiseerd. Dat element zat ook in een van de opties van de minister. Daarmee kan die 10 mln. worden inverdiend. Dan is het toch budgettair neutraal. Ik verzoek de minister om dat serieus na te gaan. Ik begrijp dat hij wellicht een paar jaar moeilijk zit, omdat daarmee een voorschot wordt genomen op die 10 mln. Zou daarvoor niet een slimme oplossing te vinden zijn? Misschien is het mogelijk om wat te schuiven. Ik vind het namelijk echt bezwaarlijk dat je € 951 moet terugbetalen als je er € 1 boven zit. Dat wil ik er echt uit hebben.

Minister Plasterk: Mevrouw Besselink reageert op een probleem dat ik nog niet eens genoemd heb. Als je dit

oplost door te bevriezen voor de inflatie, levert het volgend jaar natuurlijk geen geld op. Dat zal pas over een paar jaar geld opleveren. Als je het probleem nu wilt oplossen, is er inderdaad ook nog een kasprobleem. Je kunt weliswaar schuiven, maar het moet ergens vandaan komen. Zoals gezegd, heb ik dat probleem nog niet eens genoemd. Ik heb alleen gesproken over de stabiele eindsituatie. Die is toch dat je de mensen die een inkomen hebben dat hoger is dan € 13.000 iets extra's toeschuift ten koste van de mensen die met de prijzen van dit jaar onder dat bedrag zitten. Het is het een of het ander. Je kunt wat schuiven of er een extra budget aan besteden. Ik vraag mij af of verschuiven verstandig is. Ik vind het echter ook onwenselijk om er extra budget in te stoppen. Ik ben het met de Kamer eens dat die val in het ergste geval neutraal mag zijn. Dan houdt men van de laatstverdiende euro niets meer over. Dat is al zuur genoeg. Als men van de laatstverdiende euro ook de ov-jaarkaart moet terugbetalen en er dus slechter van wordt dat men die ene euro heeft bijverdiend, is dat navrant.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Ik zoek naar een goede oplossing voor dat probleem. De minister hoeft mijn voorstel niet over te nemen.

Minister **Plasterk**: Ik zeg toe dat ik dat in overleg met de andere bewindspersonen nog eens zal proberen. Ik begrijp dat het onrechtvaardig is. Het is ook begrijpelijk als iemand zegt dat hij in december niet zou hebben bijgewerkt als hij dat vooraf had geweten. Het voelt als oneerlijk. Ik wil voor dat probleem een oplossing vinden, maar andere studenten moeten daarvoor niet betalen en het onderwijsbudget moet daarvoor niet worden gebruikt. Het is een inspanningsverplichting in plaats van een toezegging, omdat ik niet vooraf kan zeggen dat het lukt, maar ik zal het serieus proberen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Dan voeren wij het debat daarna nog een keer.

Minister **Plasterk**: Ik kom op het onderwerp handicap en studie. Veel Kamerleden hebben daarover vragen gesteld. Kennelijk is de informatie die ik over dat onderwerp heb verschaft, te summier. Ik stel dan ook vast dat wij daarnaar bij een volgende gelegenheid beter moeten kijken.

Er is wel veel specifiek beleid voor studenten met een handicap. In principe zijn de onderwijsinstellingen verantwoordelijk voor de toegankelijkheid en de volledige participatie van mensen met een functiebeperking. Op basis van de beschikbare gegevens stel ik vast dat er in de instellingen zeker nog verbetering nodig is. Daarom heb ik in de voortgangsrapportage twee punten genoemd. Het eerste punt is het voortzetten van de extra ondersteuning van de instellingen en studenten door het Expertisecentrum Handicap en Studie. Het tweede punt is het ontwikkelen van een eerste maatstaf voor de voorzieningen in instellingen voor hoger onderwijs, zodat wij kunnen monitoren of alles op orde is.

De heer **Dibi** heeft extra budget voor deze doelgroep gevraagd. Voordat ik daarover een beslissing neem, zal ik een en ander in kaart brengen. Ik heb behoefte aan indicatoren: treedt er vertraging op als gevolg van die functiebeperking en doet het hoger onderwijs alles wat

het daaraan kan doen? Ik ben er dus niet op voorhand aan toe om extra budget beschikbaar te stellen. In principe moeten de verantwoordelijke instellingen de lumpsumfinanciering onder andere gebruiken voor fatsoenlijk onderwijs voor de 46.000 studenten met een functiebeperking.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik probeer niet het Kamerlid te zijn dat zijn inbreng steeds op geld toespist. Ik ergerde mij dan ook aan de eerste opmerking van de minister. Als de minister een doelstelling formuleert, moet hij er voldoende geld bij leggen. Als hij dat niet doet, zeg ik dat het budget niet past bij de geformuleerde doelstelling. De minister zegt zelf dat de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor studenten met een handicap in de toekomst problematisch blijft. Is de minister dan ook bereid om tot 2011 gelijkblijvende budgetten voor deze groep te reserveren? Vindt de minister dat bij de accreditatie van onderwijsinstellingen moet worden nagegaan of zij iets doen aan het toegankelijk maken van het onderwijs voor studenten met een handicap? Ik vraag dus niet om extra geld. De minister moet zijn doelstelling wijzigen als hij niet voldoende geld op tafel legt om die te realiseren, of hij moet geld bijleggen.

Minister **Plasterk**: Mijn excuses als ik de indruk wek dat er altijd extra budget bij moet. Ik wil er meer in het algemeen de aandacht voor vragen dat wij het moeten doen met het budget dat wij hebben. Wij moeten ook niet uit het oog verliezen dat wij werken op basis van lumpsumfinanciering. Ook dan is het mogelijk dat ik als minister, verantwoordelijk voor het systeem als geheel, zeg dat het hoger onderwijs vanzelfsprekend goed toegankelijk moet zijn, fysiek maar ook in andere opzichten, voor mensen met een functiebeperking, zonder dat ik dat uit een extra potje hoef te financieren. Ik mag er toch gewoon van uitgaan dat de instellingen dit doen? Als wij constateren dat het onvoldoende gebeurt – daarvoor moeten wij nog de voortgangsrapportage krijgen – moet u in eerste instantie de instellingen daarop aanspreken en vragen wat zij hieraan denken te gaan doen. Als het zo ver zou gaan, voldeden zij namelijk niet aan een maatschappelijke taak die zij hebben. Ik heb wel de indruk dat er veel gebeurt bij deze instellingen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): In de aanloop naar de voortgangsrapportage zegt u zelf al dat voor vele facetten van toegankelijkheid van het onderwijs aan vele ho-instellingen, ook na 2009, nog steeds aanmerkelijke verbeteringen nodig zijn om een situatie van gelijkwaardige deelname van studenten met en zonder functiebeperking te bereiken. U constateert dus zelf al dat het problematisch wordt in de toekomst. Ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag. Bent u bereid om gelijkblijvende budgetten – dus niet extra geld – te reserveren voor deze groep, of stopt de financiering ineens?

Minister **Plasterk**: Ik heb in de voortgangsrapportage al aangegeven dat ik in 2009 een externe commissie wil vragen om op grond van al die informatie nog op een aantal punten actie te ondernemen.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik onderschrijf de vraag

van mijn collega Dibi over de accreditatie. Ik ben heel benieuwd naar het antwoord van de minister. De vorige keer hebben wij de strategische agenda besproken. Daarbij hebben wij aangegeven dat wij dit hele onderwerp misten in de strategische agenda. Toen is er verwezen naar de voortgangsrapportage die net in de Kamer ligt en waarnaar iedereen verwijst, maar hierin staat wederom niets, terwijl deze informatie standaard in deze strategische agenda moet worden meegenomen. Dat wil iedereen. Dit is oud beleid, dat hier heel goed in zou kunnen.

Minister Plasterk: Ik ben het met u eens dat dit standaard moet worden meegenomen in de strategische agenda. Ik zal zorgen dat dit voortaan gebeurt. De accreditatie vind ik een goed idee, dus dat zal ik doen. Het budget, dat afloopt in 2009, wil ik voorwaardelijk maken van de voortgangsrapportage en van wat de commissie in 2010 concludeert. Als de conclusie daarvan is dat die inzet moet blijven, zeg ik de Kamer toe dat wij dit kunnen handhaven.

Mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD): Als ik de redenering van deze minister volg, zegt hij dat wij van de instellingen mogen verwachten dat het allemaal goed geregeld wordt voor studenten met een beperking, dus dan moet daar geen geld naar toe. Hetzelfde zou ik ook kunnen volhouden voor allochtone studenten. Ik vind dat iedereen een betere plek in deze maatschappij moet hebben. Dat geldt voor alle doelgroepen. Dus waarom nu deze keuze voor allochtonen? De allochtone student wordt hier weggezet als een student...

De voorzitter: Ik denk dat de minister op dit punt al heeft geantwoord.

Mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD): Ik denk van niet.

Minister Plasterk: Het beleid voor studenten met een functiebeperking dat u bepleit, wordt inderdaad uit een taks betaald, dus als u allergisch bent voor een taks, zult u dat ook voor de besteding zijn. Bij de allochtone studenten gaat het erom dat zij geconcentreerd zijn in bepaalde instellingen, met name in de grote steden. Als je bekostigt op basis van studentenaantallen, is het echt onbillijk om dat voor instellingen met tweederde studenten uit allochtone kring – waarvan een deel specifieke aandacht behoeft – uit hetzelfde budget te laten doen. Er is daarentegen geen reden om te denken dat studenten met een functiebeperking meer of minder gerepresenteerd zijn in de ene of in de andere instelling. Ik vind het dus billijk om er in principe van uit te gaan dat een fatsoenlijke hogeronderwijsinstelling er met de lumpsum voor zorgt dat het onderwijs voor deze studenten toegankelijk is.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Ik ga even terug naar de gehandicapten. Ik had heel specifiek gevraagd om dit niet alleen mee te nemen in de accreditatie, maar vooral in de pilots die nu gelden omtrent de instellings-audit.

Minister Plasterk: Ik zeg toe dat ik bij de NVAO navraag of wij dit kunnen gaan doen.

De heer Bosma heeft aandacht gevraagd voor de pabo's. De situatie is enigszins verwarrend. Ik ben de oorzaak van die verwarring, want bij aanvang van dit kabinet heeft collega Van Bijsterveldt, die verantwoordelijk is voor het lerarenbeleid, mij gevraagd of ik ermee kon leven dat de lerarenopleidingen als onderdeel van het hoger onderwijs onderdeel van haar portefeuille zouden worden. Dat was eerder niet het geval. Daarmee ben ik akkoord gegaan omdat ik dit een billijke vraag vond. Dus nu is zij de eerstverantwoordelijke voor de pabo's. Als de Kamer daarover een meer indringend gesprek wil, verwijs ik naar haar.

De heer Bosma heeft gezegd dat voor de graduate schools weinig budget beschikbaar is, slechts 1 mln. per jaar. Dat is in het eerste jaar, in deze kabinetsperiode loopt dat bedrag op tot 15 mln. per jaar. Dat is natuurlijk nog steeds niet voldoende om deze scholen te laten draaien, maar het is geld waarmee je kunt proberen ervoor te zorgen dat de zaak zodanig gereorganiseerd wordt dat de aio's, die op zichzelf vanuit een ander budget worden betaald, op een andere manier worden opgeleid. Dat is ook het gesprek dat wij nu met de instellingen voeren.

De heer Bosma heeft gevraagd wat ik vind van de kritiek van de VSNU dat de NWO vooral goedlopend onderzoek financiert. Ik ben het daar niet mee eens. Ik vind dat de NWO juist door de persoonsgerichte steun heel veel doet. Ik noem het Veni-, Vidi- en het Viciprogramma. Juist de Veniprojecten zijn gericht op jonge, getalenteerde onderzoekers. Geleidelijk word je meer senior. Naarmate je meer senior wordt, moet je bewezen hebben dat je iets kunt. Met name voor het eerste onderdeel vind ik dat men echt de kost behoorlijk voor de baat laat uitgaan en bereid is om iemand met talent de kans te geven. Dat geldt trouwens ook voor een aantal andere mozaïekprogramma's, zoals het Aspasia-programma. Ik vind dit in het algemeen dus geen terechte kritiek.

Naar aanleiding van het rapport van de commissie-Bakker vroeg de heer Bosma wat ik vind van collegegeld-differentiatie en selectie aan de poort. Daarover hebben wij twee weken geleden een uitgebreid AO gehouden naar aanleiding van het rapport Ruim baan voor Talent. De regering is nog dezelfde mening toegedaan als toen. De heer Jasper van Dijk heeft gevraagd naar de studiebegeleider. Ik wil het gesprek met alle plezier nog eens aangaan met de HBO-raad en de VSNU om te horen hoe men hiertegenover staat. Als er klachten zijn van studentenorganisaties, wil ik die daar specifiek aan de orde stellen. In principe financieren wij de instellingen op basis van studierendement en -succes. Een verstandige instelling zal natuurlijk om dat rendement te halen, los van het rendement vanuit de eigen professionaliteit, proberen studenten goed te begeleiden. Of je de mate waarin die begeleiding plaatsvindt, kunt afmeten aan het aantal functioneringsgesprekken vraag ik mij af, ook terugkijkend naar mijn eigen studie. Ik weet niet of ik die gesprekken ooit heb gehad. Toch had ik wel het gevoel dat de docenten een beetje zicht hadden op wie er in de knel zat.

De tekst over de bindende studieverwijzing geeft kennelijk nog steeds aanleiding tot onduidelijkheid. In de brief staat dat het ging om een verwijzing binnen de studie. Dat hoort erop te wijzen – zo heb ik het bedoeld – dat het dus niet gaat om het wegsturen uit de studie of iets dergelijks, maar alleen om trajecten binnen de

studie. De heer Jan Jacob van Dijk heeft gevraagd of een bindend studieadvies en een bindende studieverwijzing niet te veel op elkaar lijken. Ik sta open voor suggesties om dit op een andere manier te formuleren. Wij kunnen dit ook gewoon "studieverwijzing" noemen en het woord "bindend" loslaten, omdat dat kennelijk het misverstand veroorzaakt. In de brief wordt gesproken van "toelating voor een traject binnen een opleiding (bindende verwijzing)". Dus met "traject binnen een opleiding" bedoelde ik te zeggen dat het niet gaat om toelating tot de opleiding, maar toelating tot een traject daarbinnen. Ik zal zien of wij een andere terminologie kunnen verzinnen en of wij dit voortaan nog helderder kunnen presenteren. Mevrouw Besselink antwoordt ik dat haar interpretatie klopt. Het gaat inderdaad om trajecten binnen de studie en niet om een bindend studieadvies.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Is het tweede instapmoment nu geregeld?

Minister **Plasterk**: Daar kom ik zo meteen op terug. De heer Jasper van Dijk heeft gevraagd of kleinschalig onderwijs meer zou kosten. De discussie over de schaal hebben wij vaker gevoerd. Er zijn natuurlijk schaalvoordelen en -nadelen als je opschaalt en ook weer als je afschaalt. Bij veel instellingen zie ik dat zij proberen, beide voordelen te incasseren door de bestuursstructuur grootschalig te laten maar het onderwijs kleinschalig aan te bieden, met de voordelen daarvan. Dat vind ik een heel goede ontwikkeling. Wij hebben eerder bijvoorbeeld gesproken over het Utrecht Law College, dat onderdeel blijft van de Universiteit Utrecht maar dat wel probeert om kleinschaligheidsbaten te vinden. Over medezeggenschap komt er in oktober een wetsvoorstel.

De overheveling van de eerste naar de tweede geldstroom, waarover de heer Jasper van Dijk heeft gesproken, is toch een overheveling van instituties, van besturen, naar jonge zelfstandige onderzoekers, waarover wij in een andere context de degens hebben gekruist. Als er bij het middelbaar onderwijs onvoldoende gebeurt, wordt de heer Van Dijk weer boos op mij omdat hij niet begrijpt hoe ik die besturen kan vertrouwen. In dit geval hebben wij 100 mln. uit de eerste geldstroom genomen, die via de NWO terecht komt bij min of meer onafhankelijke jonge onderzoekers, die mogen stemmen met de voeten door te bekijken waar zij het beste hebben.

Een van de redenen voor ongemak binnen de kring van de universiteiten, was dat men daar zei dat het reële budget achteruitgaat als je dit te snel doet. Daardoor zou men draconische maatregelen moeten nemen. Dat probleem hebben wij opgelost door dit langzamer te doen. Een andere reden voor het ongemak zal misschien zijn dat men denkt "het was eerst ons budget, waarvan wij mochten bepalen waar het heen ging, terwijl het nu via de NWO gaat". Dan komt het weliswaar ook bij dezelfde instelling, en grosso modo bij dezelfde universiteiten terecht, maar de instellingen hebben er iets minder bestuurlijke grip op omdat het van onderop komt. Dat is ook het bedoelde effect. Ik vind dit een gewenste ontwikkeling, dus ik hoop de heer Jasper van Dijk er nog een keer van te overtuigen dat dit juist jonge mensen wat onafhankelijker maakt. Ik spreek uit ervaring, want ik had lang geleden zo'n persoonsgerichte beurs, waarmee ik bij een niet nader te noemen universiteit in

Nederland zat. Ik had het gevoel dat ik maar eens ergens anders naar toe moest en kon toen met één telefoontje naar de NWO dat budget meenemen, waarna ik naar Amsterdam ben verhuisd. Niemand kon zeggen dat dit het budget van de universiteit was. Ik vind dit juist waardevol.

Wat de wetenschapsfraude betreft, heeft de heer Jasper van Dijk gevraagd om een grotere rol voor het LOWI. Ik heb daar wel enige aarzeling bij, vergelijkbaar met de politie afsturen op voetbalovertradingen, die ook echt ongewenst zijn en die behoren te worden bestraft, maar onderdeel zijn van wat er op een voetbalveld gebeurt. Dit zeg ik niet om wetenschapsfraude te bagatelliseren, want fraude mag niet, maar er is een heel groot grijs gebied. Snoeiharde fraude en het verzinnen van resultaten leidt tot ontslag op staande voet. Dan kun je echt niet hebben in een op vertrouwen gebaseerd bedrijf. Er zijn heel veel grijstinten. Ik heb ook wel eens meegemaakt dat een student iets voor publicatie opstuurde waar per ongeluk mijn naam ook op stond. Ik had het niet afgevangen, maar gelukkig ving een referent het af. Toen bleek dezelfde foto twee keer te zijn gebruikt. Die student heeft misschien net iets te snel gedacht "ik weet wel ongeveer wat erin staat, ik gebruik het nog een keer". Dat mag niet. Daarover hebben wij een zeer ernstig gesprek gevoerd. Ik heb dit niet ergens aangemeld, maar ik heb de betrokkene wel bestraffend toegesproken en hem gezegd dat ik voortaan wilde weten waar hij gegevens vandaan haalde, om te vermijden dat hij zou denken de rest ongeveer te weten. Vaak zit wetenschapsfraude in dat gebied. Mendel telde erwten en leidde daaruit de wetten van Mendel af met duizend rode en drieduizend groene erwten. Naderhand heeft een statisticus nog eens daarnaar gekeken. Hij heeft daarvan gezegd dat de kans kleiner dan 1% is dat de verwachtingswaarde één op drie was. Na tweeduizend erwten heeft een broeder daar in de tuin waarschijnlijk gedacht "nu weet ik het verder wel" en is hij in de zon gaan liggen. Fraude! Dat mag niet, want dit betekent dat de getallen zoals zij waren opgeschreven, niet klopten.

Daarmee wil ik zeggen dat ik er tegenstander van ben om dit te veel te gaan bureaucratiseren. Dit is een serieus probleem. Je moet bij de instellingen een cultuur hebben waar men begrijpt dat je niet mag frauderen. Dat is ook het fabuleren van resultaten, het pikken van ideeën, iets als je eigen werk presenteren terwijl het je eigen werk niet is, iets als je eigen gedachte presenteren terwijl het je eigen gedachte niet is. Dat is allemaal onderdeel van die cultuur. De politie kan niet zeggen dat een idee van iemand anders was. Ik ben voor grote aandacht voor wetenschapsfraude en ik vind het goed dat er een organisatie als het LOWI is, dat beschikbaar is voor mensen die hierbij ondersteuning nodig hebben, maar ik vind toch in de eerste plaats dat de afzonderlijke instituten en de groepen daarbinnen hiervoor aandacht zouden moeten hebben.

Ik heb de VSNU met klem gevraagd of zij zelf ook niet vindt dat het verstandiger zou zijn als mensen voor hetzelfde werk dezelfde aanstellingsgrond kregen. Er zijn een paar universiteiten – Groningen is er een van – waar men benadrukt dat de bursalen voor het overgrote deel studenten uit het buitenland zijn, die dolgraag een promotieplaats willen, en dat het niet redelijk, niet billijk en niet verstandig zou zijn om hun een gewone aanstelling te geven. Ik vind persoonlijk het nadeel groter dan het voordeel. De vraag is of wij wettelijk moeten

ingrijpen. Dat zou nog de enige weg zijn. Als men dit op een andere manier kan regelen, doet men dat. Het boeiende is dat de VSNU er dus voorstander van is om te proberen, binnen de Europese onderzoeksruimte, zo veel mogelijk uniformiteit in aanstellingen te creëren, opdat mensen optimaal van de ene plek naar de andere kunnen verhuizen, maar dit binnen Nederland nog niet is gerealiseerd. Ik probeer de VSNU met overtuiging over de streep te krijgen. Uiteindelijk moeten de afzonderlijke instellingen dit dan ook nog willen. In september aanstaande krijg ik het antwoord van de VSNU. Dan moet ik, afhankelijk van het antwoord, besluiten wat ik daarmee ga doen. Ik zal de Kamer daarvan op de hoogte brengen.

Over de IB-Groep hebben wij net een AO gehad, waarbij mevrouw Leijten aanwezig was, die zich hierin erg heeft verdiept en er een goed rapport over heeft opgesteld dat zij in deze commissie heeft overhandigd.

Mevrouw Besselink vroeg naar de hoogte van de aflossingsvrije voet. Voor alleenstaanden is dit 84% van het wettelijk minimumloon. In bedragen van 2008 is dat € 17.000 per jaar. Voor studenten met een partner is dit 120% van het minimumloon, ofwel € 20.000 per jaar. De heer Jan Jacob van Dijk heeft niet alleen aandacht gevraagd voor excellentie, maar ook voor het studierendement, omdat het niet uitvallen of het behalen van je diploma vaak een kwestie is van aandacht voor de studenten die überhaupt moeite hebben om binnen het curriculum te blijven. Misschien is het woord "excellentie" wel vaak gebruikt, maar het meeste budget van mij, maar ook van de instellingen, gaat vooral naar het binnenboord houden van de mensen die moeite genoeg hebben om het curriculum te volgen.

De heer Jan Jacob van Dijk heeft verder gevraagd naar het gebruik van de term "hbo" in Vlaanderen. Ik werd ook verrast door dat gebruik, waarop ik mijn collega Van Vleteren heb aangesproken. Het boeiende was dat ik hem sprak in Breda voor twee bijeenkomsten, de ene van de Taalunie, waarin wij proberen onze taal zo veel mogelijk tot één uniforme taal te houden opdat zaken in de verschillende landen hetzelfde betekenen. Daarna spraken wij over de accreditatie in het hoger onderwijs. Daarbij bleek opeens dat men in Vlaanderen had besloten om wat wij als "mbo" aanduiden als "hbo" aan te duiden, met een soort prefix erbij waaruit blijkt dat het iets anders is dan het Nederlandse hbo. Dat vind ik niet plezierig, omdat dit getalletje zo verloren raakt en het dan toch lijkt alsof het hbo in Vlaanderen hetzelfde is als het hbo in ons land. Dat zou een drukkende werking kunnen hebben op de internationale status van het hbo in Nederland. Met een verwijzing naar het gegeven dat wij proberen om onze taal op elkaar af te stemmen, heb ik gevraagd waar men nu mee bezig is. Dat verzoek ligt daar. Wij kunnen moeilijk het leger naar Vlaanderen sturen om de borden van de muur te halen. Ik hoop mijn collega te kunnen overtuigen. Ik ben er persoonlijk van overtuigd dat dit echt onverstandig is.

De heer Jan Jacob van Dijk heeft gesproken over het ISIM. Er was een samenwerkingsverband van vier universiteiten op het gebied van islamstudies, waaruit nu Utrecht, Leiden en Amsterdam zich hebben teruggetrokken. Vervolgens heeft het instituut gezegd dat het budget maar van OCW moet komen. Daarvan heb ik gezegd dat wij zo niet getrouwd zijn. Er zat ook een aanmoedigings-subsidiëring vanuit OCW bij omdat islamstudies belangrijk zijn. Ik proefde bij sommige universiteiten de

intentie om zich hierop te profileren en vermoed dat zij dit liever in eigen kring doen. Dat mag, maar dan valt zo'n samenwerkingsverband weg. Omdat ik het toch waardevol vind dat dit ook nationaal gebeurt, heb ik gevraagd of men hier nog eens naar wil kijken. De Universiteit Leiden heeft nu als een soort penvoerder in dezen het initiatief genomen om toch iets op tafel te leggen waarin alle vier de partners zich hopelijk kunnen vinden. Ik heb mij bereid getoond om hierin significant mee te subsidiëren, juist om alle vier aan te sporen hierin mee te doen. Dan wordt het budget ook versterkt met iets op landelijk niveau. Ik hoop dat men eruit komt. Ik zeg niet toe dat, als men dit niet doet, wij het hele budget bij OCW binnenboord trekken. Dan zouden wij vreemde prikkels aanbrengen.

Mevrouw Dezentjé Hamming heeft gesproken over de aansluiting op de arbeidsmarkt. Je mag er toch van uitgaan dat studenten, die kiezen voor hun studie, en hogeronderwijsinstellingen zich verantwoordelijk voelen voor feit dat er na die studie een baan moet worden gevonden. Ik vind het een beetje gek om dit tot een apart beleidsaandachtsgebied van OCW te maken. Natuurlijk moet na het hoger beroepsonderwijs en na het wetenschappelijk onderwijs de stap worden gezet om een baan te vinden. Ik aarzel of wij dit nu tot apart onderwerp moeten verheffen, dan wel of wij moeten zeggen dat het zo klaar als een klontje hoort te zijn dat hbo en wo ervoor zorgen dat wat zij afleveren een goede instroom naar de arbeidsmarkt oplevert.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik deel de opvatting van de minister dat je van instellingen mag verwachten dat zij rekening houden met de arbeidsmarktontwikkeling. Wij gaan daar allemaal van uit. Ik zou zeggen "meten is weten". Wordt er onderzoek naar gedaan hoe het verder gaat met de studenten, hoe snel zij aan een baan komen en wat zij gaan verdienen? Dat lijkt mij waardevol. Is de minister daartoe bereid?

Minister **Plasterk**: Ja. Ik meen dat dat onderzoek wordt gedaan, niet alleen van overheidswege. Er wordt jaarlijks naar ik meen zelfs door Intermediair gerapporteerd hoe lang mensen zonder baan zijn. Op dit moment is dat niet lang, omdat er nu een seller's market is voor hoger opgeleiden. In veel sectoren klagen werkgevers zelfs dat zij onvoldoende hoger opgeleiden kunnen krijgen. Het probleem is niet dat studenten geen baan vinden, maar meer dat men in sommige sectoren klaagt dat mensen worden opgeleid in een andere richting dan waar de hoogste aanvraagdruk ligt voor hoger opgeleiden. Hier giert ook wel de varkensmarktcyclus door de ether. Wij moeten oppassen dat niet iedereen massaal scheikunde gaat studeren en dat over vijf jaar blijkt dat er te veel scheikundigen zijn. Het is ook lastig om hierin heel regulierend op te treden.

In het najaar komen wij in bredere kring terug op het belang van internationalisering. Ik onderschrijf dat. Over het gebruik van Engels in het onderwijs moet ik precies zijn. In mijn hoedanigheid van voorzitter van de Nederlandse Taalunie heb ik de Kamer al eens, in een andere context, gezegd dat ik vind dat wij ervoor moeten zorgen dat in Nederland alles in de Nederlandse taal kan en moet kunnen, en dat wij geen sectoren krijgen waar het Nederlands niet meer als toereikend wordt ervaren. Ik vind dan ook dat het Nederlandse onderwijs in het Nederlands moet worden gegeven.

In het hoger onderwijs ligt dit een slag anders, juist door de internationalisering. Ik kom ook bij opleidingen waar men trots zegt dat alles in het Engels gebeurt en waar dit een statussymbool lijkt te worden. Dan is soms de vraag wat beter is: goed Nederlands of slecht Engels. Ik vind dat wij hiermee pragmatisch moeten omgaan. Als bij het Wageningen Universiteit bij bepaalde richtingen meer dan de helft van de studenten de Nederlandse taal niet machtig is omdat men daar vanuit het buitenland een tijdje komt studeren, is het volkomen rationeel om het onderwijs in het Engels te geven. Veel studiemateriaal is sowieso in het Engels, en veel mensen zullen na hun studie indringend met Engels in aanraking moeten komen. Het is dus wel belangrijk dat er in het hoger onderwijs veel aandacht is voor de Engelse taal. De heer **Dibi** pleit voor kennisbeurzen voor mensen, ook van buiten de EU, en legt het verband met internationalisering. Ik zie dat verband wel, maar het is niet precies hetzelfde. Bij internationalisering gaat het erom dat wij Nederlandse studenten aanmoedigen om naar het buitenland te gaan en dat wij ons systeem ook openstellen voor studenten uit het buitenland. Als wij onze Nederlandse studenten naar het buitenland laten gaan, hebben wij de meeneembare studiefinanciering om dat te betalen. Daar moet een zekere reciprociteit in zitten. Als mensen uit de Eurozone, waarmee wij deze afspraken hebben gemaakt, bij ons komen, kunnen zij hun studiefinanciering mee daar naartoe nemen. Onder wat de heer **Dibi** bepleit, zit echter nog een andere doelstelling, die te maken heeft met internationale solidariteit en ontwikkelingssamenwerking. Dat zijn heel legitieme doelstellingen, maar ik kan het vanuit mijn Nederlandse onderwijsbudget niet maken om alle "kinderkes" tot mij te laten komen. Dat budget is niet toereikend. Ik zit ook nog met het probleem van de immigratie. Dat is niet mijn eerste verantwoordelijkheid, omdat ik geen portefeuillehouder ben. Wij kunnen ook niet zeggen – dat doet de heer **Dibi** overigens ook niet – dat iedereen uit de wereld die in Nederland wil studeren, maar moet komen. Dit leidt dus tot een beperkte toegankelijkheid. De heer **Dibi** heeft mijn antwoord misschien als koel of zakelijk gelezen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb het als nationalistisch gelezen. Ik bepleit niets nieuws. Het ministerie van OCW heeft drie jaar gewerkt aan de invoering van kennisbeurzen en heeft op het laatste moment het plan ingetrokken. Het gaat niet alleen maar om ontwikkelings-samenwerking en internationalisering. Een onderwijsinstelling in Nederland heeft er ook profijt van dat allerlei studenten uit het buitenland komen, die allerlei zaken vanuit hun land meenemen. Zou de minister niet nogmaals daarnaar willen kijken? Ik vind het nogal gemakkelijk om te zeggen dat wij een budget voor Nederland hebben, dat niets te maken heeft met studenten uit het buitenland.

Minister **Plasterk**: De regering kan niet achterhalen wat aan kennisbeurzen zou zijn ingetrokken. Ik heb het beleid van mijn voorganger op dat punt gewoon voortgezet.

De heer **Dibi**: (GroenLinks): Dat is precies wat ik zeg: die zouden van de grond komen, maar dat is niet gebeurd omdat zij op het laatste moment zijn ingetrokken. Of daarop wordt bezuinigd.

Minister **Plasterk**: Ik heb niets ingesteld en evenmin iets ingetrokken. Wij staan er open voor. Misschien kan ik de heer **Dibi** op een punt nog gelukkiger maken. Met het Innovatieplatform beraden wij ons op een volgende stap die wij moeten zetten om internationaal kenniswerkers aan te trekken. In de vorige periode is gezegd dat zal worden geprobeerd om de stap naar immigratie te vergemakkelijken. Wat dat betreft is er inmiddels het een en ander gebeurd, maar er komen nog steeds klachten binnen. Het loopt dus nog niet perfect. Wij zullen daaraan dan ook aandacht besteden. Wij denken nu na over een 2.0-versie en zullen nog actiever moeten zijn. Wij moeten niet alleen het land openstellen voor kenniswerkers als wij bepaalde vacatures hebben. Op lange termijn zullen wij strategische allianties moeten aangaan met mensen uit landen als India en China. Ook bilaterale interacties tussen kennisinstellingen zullen belangrijk zijn. Wij kunnen ons namelijk niet meer veroorloven dat wij dat kennispotentieel missen. Er zijn sectoren – ik noem de landbouw en de techniek – waarvoor wij in de toekomst geen hoger opgeleide mensen meer zullen vinden. In dat kader ben ik bereid om gericht te kijken of het mogelijk is kenniswerkers binnen te halen. Dat zou ertoe kunnen leiden dat wij die mensen in een eerder stadium naar Nederland halen, namelijk als student of promovendus. Het woord "nationalistisch" is gebruikt. Wij zijn onderdeel van de grote wereld en proberen zo internationalistisch mogelijk te zijn, maar wij kunnen niet de hele wereld opleiden zonder dat er sprake is van een Nederlands belang. Dat mag de Kamer ook niet van ons vragen.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik heb er behoefte aan op hetzelfde onderwerp te reageren. Het loopt een beetje weg, omdat het niet echt een plek heeft in deze voortgangsrapportage. En er zal ook een uitgebreide internationaliseringsagenda aan de Kamer worden voorgelegd. Het speelt echter wel een rol en dat zal ook komend studiejaar het geval zijn. Het gaat erom dat een hoger bedrag aan collegegeld wordt gevraagd van studenten buiten de Europese Economische Ruimte. De heer **Dibi** wijst daarop. De kennisbeurzen zouden daarvoor in de plaats komen. Die komen echter niet goed van de grond. Daarbij komt dat het specifieke deel dat voor internationale studenten was gereserveerd, in de lumpsum is terechtgekomen en dat het oormerk is verdwenen. Wij moeten afwachten hoe het komend jaar gaat, maar het ziet er naar uit dat een groot aantal studenten een hoger bedrag aan collegegeld moet betalen. Dat is echt een probleem. Hoe kijkt de minister daartegenaan en wanneer kan de Kamer de internationaliseringsagenda verwachten die ook betrekking zal hebben op ontwikkelingssamenwerking?

Minister **Plasterk**: Ik heb al gezegd dat de internationaliseringsagenda komend najaar beschikbaar zal zijn. Mede op verzoek van de Tweede Kamer heb ik het regime voor Surinaamse studenten veranderd. Zij krijgen dus niet met instellingscollegegeld te maken maar met het wettelijk vastgestelde bedrag. Met het oog op de geschiedenis van Suriname en onze verbondenheid met dat land, heb ik gezegd dat ik een extra verantwoordelijkheid voor die studenten voel. Ik heb er daarom voor gezorgd dat zij minder collegegeld hoeven te betalen. Toen ik als minister aantrad, werd gezegd dat Suriname een Zuid-Amerikaans land is en dat wij

daarmee geen relatie hebben ten aanzien van het hoger onderwijs. Die studenten zouden dus een hoger bedrag aan collegegeld moeten betalen. Dat vond ik dus te kort door de bocht. Ik heb ook liever dat wij op de zojuist geschetste manier enigszins selectief te werk gaan dan dat wij het regime voor iedereen in de hele wereld openstellen, tenzij er veel meer budget naartoe wordt gebracht. Dat is het dilemma. Voor Surinaamse studenten heb ik dus specifiek de keuze gemaakt die ik zojuist heb weergegeven. Binnen Europa vindt die uitwisseling sowieso plaats. Ik zie dat de heer Anker verder wil gaan en stel daarom voor dat wij in het kader van de internationalisering nader over dit onderwerp spreken. De heer Anker heeft gelijk als hij zegt dat ook ontwikkelingssamenwerking en dat soort zaken daarbij een rol moeten spelen. Wij kunnen die zaken dan op een rijtje zetten.

Tijdens het debat over de collegegelddifferentiatie heb ik een brief toegezegd over studievoorzichting en loopbaanoriëntatie. Ik verwacht dat de Kamer die uiterlijk over twee maanden ontvangt.

Ik zeg toe dat ik de Kamer een brief stuur over de studiekeuzevoorzichting in het voortgezet onderwijs. Er is gevraagd naar de pilots met het nieuwe stelsel voor accreditatie. Die pilots worden geëvalueerd. Ik verwacht dat de uitkomsten van die evaluaties eind dit jaar beschikbaar komen. Die zullen worden betrokken bij de vaststelling van een nieuw accreditatiekader. De Kamer kan die uitkomsten betrekken bij de behandeling van het wetsvoorstel voor het nieuwe kader. Het laatste zal in januari of februari 2009 aan de Kamer worden aangeboden. Ik neem die pilots dus heel serieus. Zodoende hebben wij ook invloed op de wijze waarop de accreditatietoetsen worden ingericht.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): De minister heeft precies die informatie gegeven die ik al had. Als die pilots na de zomer van start gaan, zijn die nog maar net begonnen op het moment dat wij de nota ontvangen. Wat is dan de waarde van de informatie uit die pilots?

Minister **Plasterk**: Ik heb geen glazen bol. Die pilots gaan van start. Zodra wij daarvan enige feedback krijgen, kunnen wij die betrekken bij het wetsvoorstel. Wij moeten uiteindelijk gezamenlijk beoordelen of de kwaliteit van die informatie voldoende is om het op dat moment te kunnen doen. Ik ga ervan uit dat dat het geval is. Het is in ieder geval mogelijk om aan te geven met welke criteria in de praktijk kan worden gewerkt en met welke niet.

De studiebegeleiding is ook onderdeel van de meerjarenafspraken met de VSNU en de HBO-raad. Het zijn vooral resultaatafspraken. Daarnaast monitoren wij de studietijd en de contacturen. Een van de Kamerleden heeft erop gewezen dat de heer Dales dat bij INHOLLAND tot een van zijn speerpunten heeft gemaakt. Ook de andere instellingen doen dat. Ik vind dat verstandig en belangrijk. Ik ben eerder wel kritisch geweest omdat er tijdens het eerste jaar van de hbo-opleiding slechts acht contacturen zijn. Dat is niet goed, wat de achtergrond ook is. Ik merk nu dat de mensen van de opleidingsinstituten zeggen dat er gedurende het eerste jaar intensief moet worden begeleid. In het tweede en het derde jaar kan er dan best meer op zelfstudie worden aangekoerst. Met name de mensen die van het mbo komen waar zij 25 uur per week les kregen, begrijpen

niet waar zij terecht zijn gekomen. Zij krijgen gedurende het eerste jaar van het hbo immers slechts acht uur per week les. De uitval zal dan groot zijn. Wij zijn het dus volledig met elkaar eens wat de contacturen betreft. Mevrouw Besselink heeft gevraagd waarom de meerjarenafspraken zich met name richten op de uitval in het tweede en het derde jaar. Ik heb al gezegd dat de uitval tijdens het eerste jaar een ander karakter heeft. Met die opmerking wil ik die uitval echter niet bagatelliseren. Uiteindelijk vindt bekostiging plaats op basis van de aanwezigheid gedurende de gehele studie. Dat is ook een sterke prikkel om uitval te voorkomen. Geld is voor alle instellingen altijd een belangrijke prikkel. De joint degrees worden meegenomen in het Voorstel van wet wijziging WHW.

Wat mij betreft komt er een tweede instroommoment. Ik treed daarover in overleg met de instellingen en houd de Kamer op de hoogte.

Wat een high education Council betreft, heeft de VSNU de lead. De HBO-raad doet een verkenning. Naar verwachting is hij daarmee tot eind 2008 bezig. Het aantal allochtonen in het wetenschappelijk onderwijs is helaas nog geringer dan dat in het hoger beroepsonderwijs. Het lukt redelijk om allochtonen van het middelbaar onderwijs naar het hoger beroepsonderwijs te laten doorstromen, maar dat geldt in veel mindere mate voor doorstroming naar het wetenschappelijk onderwijs. Dat is het slechte nieuws. Het goede nieuws is dat de problemen die gerelateerd zijn aan hoger onderwijs voor allochtonen in het wetenschappelijk onderwijs minder groot zijn, al klinkt dat ironisch omdat er minder allochtonen zijn in het wetenschappelijk onderwijs. In 2011 zullen ook de universiteiten in de Randstad extra middelen voor allochtone studenten ontvangen. Tot die tijd kunnen zij gebruikmaken van de middelen die in het kader van de meerjarenafspraken ter beschikking komen. Na het overleg met de universiteiten heb ik de indruk dat het daarmee kan.

Er is gevraagd naar de voortgang en het proces van de graduate schools. Ik heb de Kamer daarover op 14 mei jongstleden geïnformeerd. Het mbo is op dit moment in overleg met de KNAW, de VSNU en enkele andere partijen. Ik verwacht dat mij in september een definitief voorstel ter goedkeuring wordt voorgelegd, evenals een advies van de KNAW over de graduate schools. Zodra ik die stukken heb ontvangen, zullen wij die naar de Kamer sturen. Ik meende te horen dat er een koppeling wordt gelegd tussen de problematiek van de graduate schools en die van bursalen en aio's. Het heeft mijn voorkeur om die twee problemen los te koppelen. Ik denk namelijk dat het voor de organisatie van het onderwijs en de begeleiding in een graduate school op zichzelf niet veel uitmaakt of iemand als bursaal werkt of als aio in dienst is. Het gaat namelijk veel meer om de inrichting van het onderwijs dan om de aard van de aanstelling. Dat laat onverlet dat ik het liefst zou willen dat al die personen op dezelfde manier werden aangesteld. Dat heb ik eerder gezegd. Ik wil dus niet dat het een gekoppeld wordt aan het ander.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik zou het toch interessant vinden als de minister deze vraag voorlegde aan de KNAW om te horen of die een mogelijke relatie tussen bursalen en graduate schools ziet en zo ja, hoe.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De minister zegt dat hij

er de voorkeur aan geeft dat promovendi op dezelfde manier worden aangesteld. Waarop doelt hij dan?

Minister Plasterk: Ik bedoel dat zij als werknemers worden aangesteld. Bij veel universiteiten in het land gebeurt dat ook. Slechts bij een aantal universiteiten gebeurt dat op een andere manier.

De Kamer heeft gevraagd naar de Lissabondoelstelling. Voor de duidelijkheid merk ik op dat de doelstelling die inhoudt dat 50% van de beroepsbevolking in 2010 hoger opgeleid moet zijn, niet haalbaar is. Dat heb ik overigens in 2000 al gezegd, toen ik nog een eenvoudig columnist was. Dat is overigens niet de doelstelling van het kabinet. Het vorige kabinet heeft naar aanleiding van de Lissabondoelstelling uitgesproken dat het in 2010 50% van de jonge mensen wil laten deelnemen aan het hoger onderwijs. Die doelstelling is bijna gerealiseerd. Op dit moment is het 46%. Ik verwacht dan ook dat de doelstelling van 50% wordt behaald. Ik verwacht dat het niet eerder mogelijk is dan in 2020 om de doelstelling te realiseren die inhoudt dat 50% van de beroepsbevolking hoger is opgeleid.

Op het gevaar af dat ik de Kamer boos maak, zeg ik dat ik de Lissabondoelstelling als een inspiratiebron zie. Ik beschouw die eerder als een enthousiasmerend, wenkend perspectief dan als uiteindelijk doel. Wij leiden mensen uiteraard niet op om de Lissabondoelstelling te behalen. Wij doen dat omdat zij er ten eerste zelf gelukkiger van worden en ten tweede omdat dat nodig is voor onze kennismaatschappij. Ik zou het ook vervelend vinden als wij perverse prikkels gebruikten om de doelstelling te behalen, bijvoorbeeld het omlaag brengen van de standaarden.

Zowel mevrouw Dezentjé Hamming als de heer Jacob van Dijk heeft gevraagd of ik genoeg doe aan valorisatie. Dat is een vanzelfsprekend onderdeel van veel beleid in de strategische agenda. Onder andere in de hbo-sector zijn er lectoren en praktijkgerichte onderzoekers. In de sector wetenschappelijk onderwijs geldt onder andere de ontwikkelingsregeling voor intellectueel eigendom. Ik werk aan een uitvindingsregeling en de NFU komt met een kaderregeling voor de UMC's op dit terrein. Interdepartementaal brengt de programmadirectie Kennis en Innovatie samen met het Innovatieplatform in kaart hoe de meer economisch gerichte valorisatie kan worden versterkt. Daarnaast is er sociale innovatie. Dat is een breed begrip: slimmer werken. Het woord "slim" is binnen mijn departement verboden, maar binnen interdepartementale directies is dat niet houdbaar. Verder is er de organisatie van innovatie binnen bedrijven en instellingen. Ik vind het dus een belangrijk onderwerp. Dat komt ook terug in de kabinetsreactie op het advies van de commissie-Bakker, in de Industriebrief van minister Van der Hoeven en in het Innovatieplatform.

De voorzitter: Ik dank de minister voor zijn beantwoording en geef in tweede termijn het woord aan de heer Bosma.

De heer Bosma (PVV): Voorzitter. Inmiddels is gebleken dat wij morgen spreken over de brief die betrekking heeft op het Convenant Actieplan LeerKracht.

Ik vind de woorden van de minister over de Lissabondoelstelling heel interessant en ben het met hem eens dat de standaarden niet naar beneden moeten. De minister heeft over de studiefinanciering echter wel

gezegd dat het belangrijk is om de Lissabondoelstellingen te behalen.

Het is vreemd en betreurenswaardig dat deze minister niet over de pabo's gaat. Dat is immers een zeer cruciaal gedeelte van het hbo. Nu blijkt dat deze minister daarvoor niet verantwoordelijk is, vrees ik dat het een beetje door de vingers glipt. Daarom heb ik dit punt genoemd.

Ik begrijp nog steeds niet wie geholpen is met de allochtonenprojecten. Ik wil dat iedereen hard aan het werk gaat, dat er heldere eindtermen komen en dat iedereen de steun krijgt die hij nodig heeft. De minister heeft gezegd dat hij een bezoek heeft gebracht aan Hogeschool INHOLLAND. Volgens hem is tweederde gekleurd. Daarmee zou de problematiek de school zijn binnengehaald. Dat geeft nog eens aan dat wij te maken hebben met een immigratieprobleem. Ik begrijp dat die problematiek niet onder deze minister valt. Toch hecht ik eraan te zeggen dat dit kabinet er na jaren weer in slaagt om meer te doen aan gezinsvorming en gezinshereniging. Hetzelfde geldt voor asiel en de Europaroute. Ik vind dat het kabinet wat die zaken betreft de taak heeft om op te treden.

De heer Jan Jacob van Dijk (CDA): Wat heeft dit te maken met deze minister en het onderwerp waarover wij vandaag spreken?

De heer Bosma (PVV): Ik ga in op de woorden van de minister, die ik heb geciteerd. Als hij de relatie legt tussen het feit dat tweederde gekleurd is en het binnenhalen van de problematiek in de school, geef ik aan dat dit een immigratieprobleem is. Ik schrik des te meer als ik opnieuw van de minister hoor dat er moet worden gewerkt aan het binnenhalen van kenniswerkers. Wat dat betreft moeten wij altijd erg goed op onze woorden letten. Ik weet niet of onder "kenniswerkers" hetzelfde wordt verstaan als onder "kennismigranten". Een aantal vergaderingen eerder heeft deze minister nog geciteerd uit een artikel in Vrij Nederland, waaruit blijkt dat zogenaamde kennismigranten in een snackbar werken. Het criterium voor kennismigranten is immers inkomen. Het heeft helemaal niets met opleiding te maken, maar met inkomen. Dan kweken wij dus weer een nieuwe immigratiestroom. Daar schrik ik dan ook erg van.

Over de studiekeuze-problematiek zegt de minister dat het mogelijk moet zijn om tijdens het eerste jaar van de studie over te stappen. Volgens hem moet er een soort fluiditeit in zitten. Ik ben dat met hem eens, al klinkt het heel romantisch. Voor veel studenten is de harde realiteit dat zij slechts een bepaalde tijd hebben vanwege de studiefinanciering. Daarom is het heel belangrijk om intakegesprekken te voeren.

De heer Jasper van Dijk (SP): Voorzitter. In hoofdlijnen deel ik de insteek van de minister ten aanzien van de studiefinanciering. Een toegankelijk stelsel is inderdaad van belang. Ik kan mij in de omschrijving van de minister vinden, al vind ik dat het nog toegankelijker kan worden gemaakt, bijvoorbeeld door voor studenten met lagere inkomens de aanvullende beurs te verhogen. De minister heeft toegezegd dat hij een brief zal schrijven over de bijverdiengrens. Ik verzoek hem daarin de punten op te nemen die ik in eerste termijn heb genoemd. Ik herinner hem nog even aan de

kwijtscheldingsprocedure. Wordt de afbetaling na vijftien jaar automatisch stopgezet?

Mijn fractie is het er niet mee eens dat ook deurwaarders een rol spelen. Daarom dien ik daarover de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de IB-Groep voor de inning van de studieschuld deurwaarders inschakelt, ook als er nog een beroeps- of bezwaarprocedure loopt;

constaterende dat er geen eindeloze bezwaar- en beroepsprocedures mogelijk zijn bij de IB-groep;

verzoekt de regering, afspraken te maken met de IB-Groep om geen deurwaarders in te zetten zolang een oud-student een beroeps- of bezwaarprocedure heeft lopen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk en Leijten. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 34 (31288).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister voor het antwoord op de vraag over de promovendi en voor de toezegging dat hij in september met een brief komt naar aanleiding van het overleg met de VSNU. Ik verzoek de minister om daarbij ook de uitstekende brieven van de vakbonden te betrekken en moedig hem aan een en ander goed te regelen. De minister zegt over de NWO-overheveling dat het goed is om die persoonsgebonden te maken. Dat klopt, maar het gaat erom dat de minister dat bedrag uit de eerste geldstroom haalt. Het gaat ten koste van de eerste geldstroom. Als het extra geld zou zijn geweest, had de minister mij aan zijn zijde gevonden.

Ik heb vragen gesteld over het LOWI. Ik verzoek de minister om in geval van grote overtredingen een commitment te vragen. De minister heeft gelijk als hij zegt dat de politie niet op voetbalspelers afgestuurd moet worden. Zij kan echter wel op het stadion worden afgestuurd.

De minister heeft niet gezegd waarom de tweede studie niet wordt bekostigd.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn duidelijkheid over het studieadvies en pleit ervoor te voorkomen dat daarover weer verwarring ontstaat. Het is dan ook van belang naar de formuleringen te kijken.

Ik dank de minister voor zijn toezegging dat hij nogmaals aandacht zal besteden aan de bijverdiengrens met als doel die val te overbruggen. Ik denk daarover graag op creatieve wijze mee. Ik wil dat het probleem van die val en het terugbetalen van de ov-jaarkaart wordt opgelost.

De brief over de transparante voorlichting zie ik graag tegemoet. Mijn suggestie over de kwaliteitsindicator kan daarin misschien worden meegenomen.

Ik vind dat de minister snel over de meerjarenafspraken en de inzet tijdens het eerste studiejaar heenging. Het eerste jaar is juist cruciaal. Wij zetten daarop uiteraard in. Welke concrete afspraken maken wij daarover met de instellingen? Ik wil wat dat betreft geen harde indicatoren. Ik ben het met de minister eens dat een en ander niet moet worden vastgezet omdat de groepen verschillend zijn.

Is de instroom van jong talent in de wetenschap gegarandeerd met de maatregelen die wij nemen?

Houdt het Sectorplan Natuurwetenschappen het kennisniveau en de kennisinfrastructuur op peil?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Of ik blij ben met alle antwoorden, valt nog te bezien. Er is een groot aantal toezeggingen gedaan. Een van de belangrijkste is naar mijn oordeel dat in de instellingsaudit het onderwerp studie- en handicap zal worden meegenomen. De minister heeft toegezegd dat hij daarover in overleg zal treden met de NVAO. Het is noodzakelijk dat dit op korte termijn gebeurt. Ik ben blij dat wij dit vandaag hebben geregeld.

Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vraag over de studieverenigingen in het hbo. Hetzelfde geldt voor de internationale titulatuur voor het hbo. Ik doel bijvoorbeeld op afgestudeerden aan de Design Academy, die zich niet Bachelor of Arts of Bachelor of Science mogen noemen. Dat wordt namelijk in het buitenland niet als een serieuze titel gezien. Dat was ook al in de vorige wet opgenomen. Misschien kan de minister hieraan nog eens aandacht besteden en mijn vraag beantwoorden.

Ik heb geconstateerd dat een Kamermeerderheid buitengewoon sceptisch is over het voorstel van de minister om de aflossingsregeling inkomensgerelateerd te maken. De minister kan ook tellen. Ik hoop dat hij met die telkunst tot bepaalde conclusies kan komen waarmee hij de meerderheid tegemoetkomt. Ik ben niet van plan om nu over dat onderwerp een motie in te dienen. Mocht de minister straks alsnog met dat voorstel komen, dan weet hij in ieder geval hoe wij er op dit moment tegenover staan. Wij zijn van mening dat het maatschappelijk probleem op dit moment niet duidelijk genoeg is om het voorstel met open armen te ontvangen.

Ik steun het voorstel van mevrouw Besselink over de bijverdiengrens. De vraag is hoe wij kunnen voorkomen dat iemand die € 12.916,17 verdient een bedrag van € 951 moet terugbetalen. Die persoon zou bij wijze van spreken die ene euro aan de studiefinanciering kunnen terugbetalen in plaats van het bedrag van € 951. Dat zou een oplossing kunnen zijn voor het voorliggende probleem.

De heer **Bosma** (PVV): De heer Jan Jacob van Dijk spreekt enigszins in raadselen. Hij zegt dat nog valt te bezien of hij blij is met alle antwoorden. Met welke antwoorden is hij het minst tevreden?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij vraagt de heer Bosma naar de bekende weg. Aan het eind van mijn betoog heb ik klip en klaar aangegeven met welke antwoorden ik ontevreden ben.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Hoewel de minister zegt dat hij perverse prikkels ook niet wil, vrees ik dat wij de weg op gaan van een kwaliteitsinflatie van het hoger onderwijs. In de strategische agenda heb ik drie perverse prikkels gesignaleerd. De eerste is dat 50% hoger opgeleid moet zijn: participatie en Lissabonagenda. De tweede is dat er op drie niveaus een opleiding kan worden gevolgd en dat iedereen toch met hetzelfde papiertje naar huis gaat. Hoe waardevast zijn die diploma's? De derde is dat de algehele groei van de participatie moet toenemen. In de praktijk leidt dat tot een verruiming waardoor meer mensen kunnen meedoen. De vierde prikkel is dat scholen zullen worden afgerekend op uitvalcijfers. Ik heb dus vier perverse prikkels gesignaleerd die een kwantitatieve doelstelling inhouden maar geen kwalitatieve. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat dit kabinet in zijn strategische agenda voor het hoger onderwijs-, onderzoek- en wetenschapsbeleid vooral kwantitatieve doelstellingen heeft geformuleerd en geen kwalitatieve;

overwegende dat deze beleidskeuze kan leiden tot een kwaliteitsinflatie van het hoger onderwijs omdat de prikkels te eenzijdig op kwantiteit zijn gericht;

verzoekt de regering, in haar strategische agenda kwaliteitsgebonden doelstellingen te formuleren om devaluatie van het hoger onderwijs te voorkomen en waardevastheid van diploma's te garanderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 35 (31288).

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): In hoeverre worden de opmerkingen van mevrouw Dezentjé Hamming ondervangen door het accreditatiestelsel dat wij hanteren? Waarop is haar angst gebaseerd dat met kwantitatieve doelstellingen en een accreditatiestelsel achter de hand de kwaliteit achterruitgaat?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik ga vooral af op de strategische agenda en het antwoord van de minister. Zowel het een als het ander heeft mij niet gerustgesteld. Ik hoor graag wat de minister daarover te zeggen heeft. Zojuist heeft de minister gezegd dat hij perverse prikkels wil voorkomen. Ik heb er vier gesignaleerd en verneem dus graag hoe hij dat gaat aanpakken. Mijn tweede motie heeft betrekking op de groep mensen met een functiebeperking in het hoger onderwijs.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de groep allochtonen in het hoger onderwijs ongeveer even groot is als de groep studenten met een functiebeperking en dat de laatste groep zelfs een hoger uitvalrisico heeft dan de eerste;

constaterende dat de regering wel 4 mln. extra beschikbaar stelt, oplopend tot 17 mln. in 2001, voor participatie van allochtonen in het hoger onderwijs, terwijl de extra middelen voor studenten met een functiebeperking dit jaar aflopen;

overwegende dat de regering alle studenten met een uitvalrisico gelijke kansen zou moeten bieden en dat mensen met een functiebeperking dus niet mogen worden achtergesteld ten opzichte van allochtone studenten;

verzoekt de regering, een participatiebeleid te voeren dat niet gericht is op doelgroepen, maar op uitvallers in het algemeen en hiertoe in het convenant met de hogescholen bestuurlijk commitment te vragen voor het bereiken van concrete verbetering van het studiesucces van alle potentiële uitvallers; in plaats van enkel de niet-westerse allochtoon,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 36 (31288).

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Het meest blij ben ik met zijn antwoorden op mijn vragen over de studenten met een handicap. Het is merkwaardig dat de fracties van de PVV en de VVD geen bezwaar maken als extra aandacht wordt gegeven aan studenten met een handicap maar wel als die wordt gegeven aan allochtonen. Volgens mij moeten wij wat dat betreft nuchter opereren: als er studenten zijn die specifieke aandacht nodig hebben, moeten zij die krijgen. En er moet worden geëvalueerd. Als die doelgroeprojecten ineffectief blijken, moet de minister de financiering stopzetten. Ik pleit dus niet voor knuffelprojecten maar voor effectieve projecten die studie-uitval tegengaan en studieparticipatie bevorderen. Ik ben ook blij met de antwoorden op mijn vragen over de inkomensgerelateerde aflossing. Ik zie de brief daarover graag tegemoet. De minister moet zich vooral niet laten intimideren door het machtsargument van de CDA-fractie dat eerstgenoemde ook kan tellen. Wij moeten het voorstel afwachten en doen wat de minister vraagt, namelijk een open mind hebben. De minister komt met een aparte brief over de internationalisering. Kan hij daarbij betrekken wat voor de participatie de negatieve gevolgen zijn van het verhogen van het collegegeld voor studenten buiten de EER?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb nog

geen reactie gekregen op mijn inbreng over de eerste drie maanden en het honoursprogramma. Ik ben wel blij dat duidelijkheid is gegeven over de studieverwijzing. Dat gebeurt binnen de studie. Het gaat dan echt om de vraag of je daaraan al dan niet mee kunt doen en of je moet overwegen om met de studie te stoppen. Dat begrijp ik best. Dat is extra. Het honoursprogramma blijft voor ons onduidelijk. Voordat je met een studie begint, moet je al weten dat je die wilt doen. Dan komt dat moment na drie maanden. Ik zou daarover graag meer horen. Ik neem aan dat wij daarover een rapportage ontvangen. De minister is immers nog in gesprek met de onderwijsinstellingen over de vraag hoe het moet met een tweede instapmoment. Wij zouden het fijn vinden als men daaraan later alsnog kan beginnen. Het debat over de internationaliseringsagenda zal belangrijk zijn. Ook mijn fractie heeft daarvoor al meerdere malen de aandacht gevraagd. Ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking en internationaal studeren valt mij op dat er heel veel verschillende programma's van beurzen en universiteiten zijn. Niet altijd is duidelijk waarvoor die programma's bedoeld zijn en hoe zij werken. Het zou fijn zijn als de minister daarover in het stuk over internationaal studeren meer duidelijkheid geeft.

Hoe is de minister tot het voorstel over de studieschuldaflossing gekomen? Hebben de studentenorganisaties of de IB-Groep daarnaar gevraagd? Ik wil een open mind hebben, als wij over dat onderwerp op een bepaald moment een brede discussie kunnen voeren en wij achteraf beslissen of er een wetsvoorstel moet komen. Ik verzoek de minister om daaraan deze zomer niet al zijn tijd te besteden. Dan loopt hij immers het risico dat hij dat werk voor niets doet.

Minister Plasterk: Voorzitter. De heer Bosma betreurt het dat de pabo's onderdeel uitmaken van de portefeuille van een andere bewindspersoon dan ik. Ik beschouw die opmerking als een compliment, al ben ik ervan overtuigd dat de pabo's in goede handen zijn bij staatssecretaris Van Bijsterveldt. Zowel het een als het ander heeft voor- en nadelen. Je kunt zeggen dat de lerarenopleiding onderdeel uitmaakt van het hbo en dat het daarom voor de hand ligt dat die opleiding ook onder de portefeuille van de minister van OCW valt. De andere gedachte is dat, als een bewindspersoon specifiek met het lerarenbeleid bezig is, het verstandig is om ook het opleiden van die leraren tot het terrein van die portefeuillehouder te rekenen. De laatste redenering is bij de portefeuilleverdeling gevolgd. Dat heeft grote voordelen, omdat er dan direct een koppeling is tussen de verantwoordelijkheid voor het voortgezet onderwijs en die voor de lerarenopleiding. Over de vorige constructie – die is pas door dit kabinet veranderd – was ook het een en ander te zeggen. Ik vind dat een en ander nu goed functioneert en heb daarover een goed contact met staatssecretaris Van Bijsterveldt.

Een minderheid van de allochtonen spreekt Nederlands. Dat kan leiden tot problemen op school en dus ook in het hoger onderwijs. Het is juist dat dat onder andere het gevolg is van immigratie in het verleden. Ik wijs er echter op dat het grootste deel uit de tweede of de derde generatie Nederlanders komt. Die mensen zijn dus geboren en getogen in Nederland. De heer Bosma heeft uit historisch oogpunt gelijk als hij zegt dat dit deels een gevolg is van de immigratiegolf in de jaren zestig en

zeventig, maar desondanks moeten wij ervoor zorgen dat wij iedereen in Nederland een toekomst bieden en ieders potentieel gebruiken. Ik ben er dus dolblij mee dat wij nu de eerste generatie in het hoger onderwijs hebben. Die heeft daardoor wellicht een achterstand ten opzichte van mensen wier ouders ook gestudeerd hebben. Daarom moeten wij deze groep aandacht geven.

Ik heb toegezegd dat ik terugkom op de bijverdiengrens. De motie van de heer Jasper van Dijk komt mij bekend voor. Inmiddels weet ik dat die vorige week tijdens een algemeen overleg door mevrouw Leijten is ingediend. Ik heb de Kamer toen ontraden om die motie aan te nemen en doe dat nogmaals, onder verwijzing naar de argumentatie van toen. Een schorsende werking voor de deurwaardersinzet voor mensen met een schuld zou echt onder de perverse prikkels vallen. Er is altijd sprake van persoonlijk leed. Dat is niet anders. Ik ben geen voorstander van deze oplossing, want ook een studieschuld is een schuld. Die moet worden afbetaald.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het gaat om de studenten die een beroeps- of bezwaarprocedure hebben ingesteld.

Minister Plasterk: Ja, maar ook voor andere mensen die een bezwaarprocedure hebben ingesteld, geldt geen schorsende werking voor de deurwaardersprocedure. Ik ontraad de Kamer dus nogmaals om deze motie aan te nemen.

In september kom ik in het bekostigingsakkoord terug op de tweede studie.

Mevrouw Besselink heeft gevraagd of de instroom van jong talent is gegarandeerd. Volgens mij doen wij op dat terrein wat wij kunnen.

Mevrouw **Besselink** (PvdA): Bieden deze maatregelen ook in de toekomst voldoende garanties, of moet er op termijn een extra slag overheen?

Minister Plasterk: Als het gaat om de instroom van jong talent in het hoger onderwijs, speelt daarbij mee dat wij niemand afschrikken met het perspectief dat de studieschuld niet kan worden betaald. Ik hoop dat mevrouw Besselink ook de andere commissieleden er de komende maanden van kan overtuigen dat het belangrijk is om tot een regime te komen dat inhoudt dat iedereen zijn studieschuld daadwerkelijk afbetaalt. Dat moet zodanig in het vat worden gegoten dat er zo min mogelijk leenaversie is. Dit zeg ik met een knipoog naar de heer Jan Jacob van Dijk. Tegen de heer Anker zeg ik nogmaals dat de doelstelling is dat er een regime komt dat inhoudt dat iedereen zijn studieschuld afbetaalt. Dat moet vooropstaan. Ik zet dus niet in op een academicusbelasting. Dat is een heldere keuze die ik wil maken, maar ik wens wel na te gaan of het met het afbetalingsregime mogelijk is om zo snel mogelijk de schuld af te betalen. Als de betaling om persoonlijke redenen moet worden opgeschort, is dat mogelijk gedurende een periode van maximaal vijf jaar. Wat het tempo van aflossen betreft, moet rekening worden gehouden met de inkomenspositie. Dat is de essentie van het voorstel. Ik heb niet de illusie dat ik de heer Jan Jacob van Dijk vandaag heb overtuigd, maar ik kan mij niet voorstellen dat hij niet aan mijn verzoek voldoet om een open mind te hebben.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat zegt meer over de minister dan over mij.

Minister **Plasterk**: Jazeker, ik heb een positief mensbeeld. Er moet heel wat gebeuren voordat ik wat dat betreft teleurgesteld raak.

De rapportage over de natuur- en scheikundesector komt eraan. Op de meerjarenafspraken kom ik na de zomer terug.

De studieverenigingen zijn primair de verantwoordelijkheid van de instellingen. Als er specifieke punten zijn die ik in het overleg met de instellingen moet meenemen, dan doe ik dat met alle plezier. Ik verzoek de heer Jan Jacob van Dijk om mij die aan te reiken.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het gaat mij in belangrijke mate om wat onder andere in het advies van de Onderwijsraad is aanbevolen. Daarop heb ik geen reactie van de minister gekregen. Misschien kan hij daarop schriftelijk reageren.

Minister **Plasterk**: Dat zeg ik toe.

Ik zal met de hbo-instellingen overleg voeren over de titulatuur en kom daarop terug. Het is niet mogelijk om een en ander bij hamerslag af te handelen.

Ik heb goed gehoord wat de commissie over de bijverdiengrens heeft gezegd. Het gaat vooral om het terugbetalen van de ov-jaarkaart die studenten hebben gekregen. Of zij die gebruikt hebben, is niet te achterhalen maar zij moeten die vervolgens wel terugbetalen. Dat is de nagel die erin zit. Ik heb nog niet helder voor ogen of wij dit op een soepele manier zonder budgettaire consequenties uit het systeem kunnen halen en zal er dus naar kijken.

Mevrouw Dezentjé Hamming en ik zijn het erover eens dat het belangrijk is op te passen voor perverse prikkels. In de brief staat een rij met achtergrondvariabelen die betrekking heeft op de kwaliteit: excellente studenten, motivatiegraad, stafstudenten, gemiddeld aantal uren per week, contacturen, de studiegerelateerde activiteiten en de NVAO. De heer Jan Jacob van Dijk heeft er bij interruptie al op gewezen dat de NVAO sowieso de maat is voor het handhaven van de kwaliteit. Met die "garanties" voor kwaliteit, zijn er kwantitatieve doelstellingen. Die zijn opgesteld onder regie van de staatssecretarissen Rutte, Nijs en Bruins. Dat is haast een oneindige reeks van VVD-staatssecretarissen in het vorige kabinet die de functie vervulden die ik nu vervul. Die staatssecretarissen hebben met enthousiasme de doelstelling van 50% naar voren geschoven, want zij waren veel meer van de outputsturing dan ik. Het verbaast mij dan ook dat mevrouw Dezentjé Hamming daarover nu zo negatief is. Ik kan mij voorstellen dat zij kritisch is en waarschuwt voor outputsturing omdat de perverse effecten in de gaten moeten worden gehouden. Daarover zijn wij het eens. Ik verwachtte echter niet dat de VVD-fractie al die kwantitatieve doelstellingen opeens zou wegschuiven.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het valt mij op dat de minister denkt dat, als hij een paar voormalige VVD-staatssecretarissen noemt, ik mijn kritische houding verander. Dat is niet het geval. Het is niet mijn bedoeling om kwantitatieve doelstellingen in de plaats van kwalitatieve doelstellingen te stellen. Ik wil die samen laten opgaan. Van die Lissabondoelstelling van 50% werd jaren geleden nog gedacht dat die iets

voorstelde. Ik verzoek de minister om de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen gelijktijdig te laten oplopen.

Minister **Plasterk**: Ik wijs erop dat die doelstelling waarover mevrouw Dezentjé Hamming nu enigszins snerend spreekt, door mijn voorgangers – zij waren allemaal lid van de VVD – hoog in het vaandel werd gedragen. Ik ben het met mevrouw Dezentjé Hamming eens dat deze doelstelling altijd moet worden gecombineerd met kwalitatieve doelstellingen, die ook zijn vermeld. Ik heb daarvan een aantal voorbeelden genoemd. In het dictum van de motie van mevrouw Dezentjé Hamming staat dat er sprake is van devaluatie van het hoger onderwijs. Daarmee ben ik het niet mee eens. Ik ontraad de Kamer daarom die motie aan te nemen.

Er zijn verschillende gradaties van ontraden. Ik ontraad de Kamer met klem om de volgende motie aan te nemen, omdat het ongemakkelijk is – het neigt zelfs naar ongepast – om allochtonen en gehandicapten met elkaar te vergelijken. Het is mogelijk om over beide doelgroepen onafhankelijk van elkaar te praten. Ik heb al gezegd dat voor allochtonen geldt dat er sprake is van een zeer geconcentreerde problematiek. Het is niet fair om scholen op dezelfde basis te bekostigen, terwijl de ene school geen allochtone studenten heeft en het bestand van de andere voor tweederde uit allochtone leerlingen bestaat. Er is echt specifieke aandacht nodig om een hoog studierendement te behalen.

Ik heb gezegd dat mensen met een functiebeperking in gelijke mate in alle instellingen vertegenwoordigd zijn. Het behoort dus echt tot de core business van het hoger onderwijs dat het studenten met een functiebeperking volledig en goed onderwijs geeft. Het ene is dus ongelijk verdeeld en het andere gelijk. Voor de laatste groep moet lumpsumfinanciering voldoende zijn, al ben ik er verantwoordelijk voor, erop toe te zien dat dat echt gebeurt. Voor de eerste groep is er een reden voor specifiek beleid. Ik zeg nogmaals dat ik bijzonder onder de indruk ben van de inzet van de heer Rutte voor de ECHO Awards, die specifiek zijn gericht op succesvolle allochtone studenten in het hoger onderwijs. Als de nieuwe lijn van de VVD-fractie is dat zij daartegen is, moet haar fractievoorzitter zich terugtrekken uit een dergelijk programma. Ik zou dat zeer betreuren, want hij doet dat vol enthousiasme. Ik zou het niet kunnen plaatsen als het nieuwe standpunt van de VVD-fractie was dat zij tegen dit soort specifieke en betrekkelijk beperkte programma's is. Ik zeg nogmaals dat ik de Kamer ontraad om deze motie aan te nemen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik meen dat er iets recht moet worden gezet. Ik ben nergens tegen. Ik zeg alleen dat de verkeerde prioriteiten worden gesteld. Dat is mijn punt. Het risico op uitval is voor studenten met een functiebeperking zelfs groter en de minister legt de prioriteit bij niet-westerse allochtonen. Daarmee ben ik het niet eens.

Minister **Plasterk**: Ik heb al bezwaar gemaakt tegen die vergelijking. Het is niet een kwestie van prioriteiten stellen. Dit zijn twee totaal verschillende categorieën. De ene is integraal onderdeel van de lumpsum en de missie van de instituten, voor de andere is er inderdaad aanleiding voor een specifieke inzet. Ook die studenten hebben wij hard nodig. Er is absoluut geen sprake van

hulpverlening. Het is in het belang van de Nederlandse economie dat wij alle talent gebruiken. Als daarvoor nodig is dat wij een bepaalde groep even een extra steuntje in de rug geven, zodat die het hoger onderwijs kan meepakken, worden wij daarvan in Nederland over tien tot dertig jaar allemaal beter. Ik ben daarvan dus een groot voorstander en ik zeg nogmaals dat ik de Kamer ontraad om deze motie aan te nemen.

In de brief over de internationalisering zal ik ingaan op de kennisbeurzen.

De heer Anker heeft gevraagd of het niet beter is om nog even te wachten met de honoursprogramma's. Ik heb daarover aangegeven dat de instellingen zeggen dat het juist goed is om mensen zo vroeg mogelijk aan die programma's te laten deelnemen. Dan wennen zij namelijk aan de studie-intensiteit en zij komen direct in een ambitieuze omgeving terecht. De instellingen hebben het gevoel dat als zij dat laten liggen, mensen andere dingen gaan doen – ongetwijfeld ook interessant – en een paar maanden later minder goed te "pakken" zijn voor een honoursprogramma. Ik begrijp dat wordt gevraagd wat er moet gebeuren met de groep die er na een paar maanden achterkomt, ook aan zo'n programma te willen deelnemen. Daarom wordt het tweesporen-beleid gevolgd: de ene groep wordt zo vroeg mogelijk "gepakt" en er moet een tweede instroommoment komen voor mensen die na een paar maanden beseffen dat zij het te gemakkelijk vinden en een ambitieuzer programma willen volgen. Laatstgenoemden kunnen dan alsnog aanpakken. Dat vraagt iets van de instellingen, ook om dit intern te organiseren. Ik kan daarom geen toezegging doen voordat ik daarover met de instellingen een gesprek heb gevoerd. De richting is naar mijn idee dezelfde.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb er behoefte aan om de minister te corrigeren. Het is onjuist dat mijn motie op stuk nr. 34 eerder is ingediend.

De **voorzitter**: Ik meen dat de minister verwees naar het algemeen overleg waar een en ander gewisseld is en dus niet naar de motie.

Minister **Plasterk**: Ik meen dat in het algemeen overleg is gezegd dat de SP-fractie zich voornam om een motie over dit onderwerp in te dienen en dat ik mijn standpunt daarover toen liet blijken. De heer Jasper van Dijk heeft gelijk. Het is hierbij gecorrigeerd.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor deze feitelijke correctie en voor zijn antwoorden in tweede termijn. Ik dank eenieder voor de bereidwilligheid om dit overleg snel en naar tevredenheid af te ronden, als ik de leden zo zie. Morgenavond of -nacht zal over de moties worden gestemd.

Sluiting 16.50 uur.